

Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՆԵՐՍԷՆ

ՏԵՂԱՊԱՀՈՒԹԵԱՆ ՀԱՍՏԱՏՈՒՄԸ

Գեր. Տ. Մեսրոպ Եպս. Նշանեանի Տեղապահութեան պաշտօնին հաստատմը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ Ն. Սրբազնութեան, Պաղեստինի Բարձր Բովսեղութեան կողմէն հետեւեալ պաշտօնագրով:

Secretariat
Government Offices
Jerusalem

N° 1903/30

19 June, 1930

Right Reverend Sir,

I am directed by the High Commissioner to inform you that His Excellency has received notification of your election as LOCUM TENENS of the office of the Armenian Patriarch and to inform you that His Excellency accords you recognition in that capacity until such time as a successor to the late Patriarch Tourian shall have been elected.

I am, Right Reverend Sir,

Your obedient servant,

E. MILLS

Acting chief Secretary

The Rt. Rev.

BISHOP MESROB NISHANIAN

Locum Tenens of the Armenian

Patriarchate, Jerusalem.

(Թարգմանութիւնը)

19 Յունիս 1930

Գերապատիւ Տէր,

Բարձր Գովարդին Հրահանգով կ'իմացնեմ Ձեզ թէ Նորին Վսեմութիւնը ընդունած է Հայոց Պատրիարքութեան Ձեր Տեղապահ ընտրուելուն պեկուցումը, և թէ Նորին Վսեմութիւնը կը ճանչնայ Ձեր այդ իշխանութիւնը մինչեւ որ ընտրուի յաջորդ մը հանգուցեալ Դուրեան Պատրիարքին:

Կը մնամ Ձեր Գերապատուութեան

հնազանդ ծառան

Է. ՄԻԼՍ

Աւագ Բարտուղար

Փերաւնոհ

Տ. Մեսրոպ Ս. Եպիսկոպոս Նշանեան

Պատրիարքական Տեղապահ Հայոց

Պատրիարքութեան. Երուսաղէմ

ՊԱՏՐԻԱՐԿԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ
ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Ս. Արոսիս Միաբանական Ժողովը Մայիս 5-ին քամ էր իր վերջըրքեր նիսք և Տեղապահութեան պաշտօնին կոչած էր Լուսարարապէս Գեր. Տ. Մեսրոպ Ս. Եպս. Նշանեանը:

Ն. Փերապատուութիւնը Մայիս 8-ին ներկայացաւ Երուսաղէմի Վսեմ. Կառավարչին իբրեւ Տեղապահ, և առաջին առիթով իրենց խօսակցութեան նիւր եղաւ նոր պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ խնդիրներ:

Միաբանական Ժողովին վերջին նիսք տեղի ունեցաւ Յունիս 19-ին, Միաբանութեան Կանոնագրին Պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ յօդուածներուն բարեփոխութիւնը նկատի առնելու համար:

Կ'արձանագրենք հետեւեալ պաշտօնագիրները, որոնք ինքնին ցոյց կուտան թէ պատրիարքի ընտրութեան նախապատրաստութիւնները ե՞րբ սկսած են և մինչեւ ո՞ւր հասած են երբ կը գրենք այս տղերք:

Տեղապահ Սրբազանին Տեղեկագիրը, ուղղուած Միաբանական Ժողովին, որ գումարուեցաւ Յունիսի 19-ին:

19 Յունիս 30

ՊԱՏԿ. ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ
ԺՈՂՈՎԻՆ

Ինչպէս յայտնի է՝ Պատկ. Միաբանական Ընդհանուր Ժողովոյն տարւոյն Մայիս 5-ի Ա. Նիստին մէջ կոչուեցանք Ս. Աթոռոյն Պատրիարքական Տեղապահութեան պաշտօնին:

Մեր ընտրութեան չորրորդ օրը՝ այսինքն Մայիս 8-ին՝ Տնօրէն Ժողովի անդամներ՝ Գեր. Տ. Տ. Մկրտիչ և Մատթէոս Ս. Եպիսկոպոսներու, Հոգ. Տ. Կիւրեղ Վարդապետի և Միաբանական Ընդհանուր Ժողովի Առենապետ Տ. Սուրէն Վարդապետի կողմէ ներկայացուեցանք Երուսաղէմի Վսեմ. Կառավարչին իր պաշտօնատան մէջ:

Տեսակցութեան պահուն Նորին Վսեմութիւնը ի միջի այլոց յայտնեց՝ թէ Հոգատար Կառավարութեան ցանկութիւնն է, որքան կարելի է չուտով, Հայոց Պատրիարքը ընտրուած տեսնել, որպէսզի գործերու ամբողջ պատասխատուութիւնը իր վրայ կրող պաշտօնական անձ մը ունենայ իր

դէմ և, յարեց. Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքի ընտրութեան նախկին կերպը վերջ դրած ըլլալով այլևս՝ հարկ կը ներկայանայ Կանոնի Պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ յօդուածները փոփոխել և ներկայ պայմաններուն պատշաճեցնել զանոնք։ Ապա մեր կարծիքը հարցուց և ուղեց իմանալ թէ ի՞նչ կը խորհինք այս մասին։

Մենք պատասխանեցինք՝ թէ ի յարգանս մեր Հանգուցեալ Սրբազան Պատրիարքին՝ քառասնօրեայ սուգի շրջան մը ունինք, հեռեակէս այս օրերուն մէջ չենք կրնար տակաւին զբաղիլ այս խնդրով։

Հիմա որ քառասնօրեայ սուգի շրջանը լրացած է արդէն և 14 օրեր ալ անցած են անոր վրայէն՝ ժամանակը հասած կը համարինք որ Պատկ. Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը ձեռնարկէ Պատրիարքական ընտրութեան նախապատրաստական աշխատութեանց։

Այժմ ամենակարեւոր և էական խնդիր մը ունինք առջեւիս, այն է՝ պատրիարքական ընտրութեան եղանակը. այսինքն Կառավարութեան կամքին և ստեղծուած ներկայ պայմաններուն պահանջին համաձայն փոփոխութիւնը Ազգային Սահմանադրութեան և Միաբանական Կանոնադրի Պատրիարքական ընտրութեան վերաբերեալ յօդուածներուն։

Ատիկա շատ լուրջ և կենսական խնդիր մըն է, որ մինչև չլուծուի, կարելի պիտի չըլլայ ողջունել մեր Նոր Պատրիարքը իր Աթոռին վրայ։

Նախ քան Միաբանական Ընդհանուր Ժողով հրաւիրելը, Ս. Աթոռոյ Տնօրէն Ժողովը ամսոյս 17-ին յատուկ նիստ մը նուիրեց և կարճեաց երկար փոխանակութենէ և խորհրդակցութիւններէ ետք՝ Ժողովիս աշխատութեանց ղեկութիւն մը ընծայելու նպատակաւ՝ Պատրիարքական ընտրութեան վերաբերեալ յօդուածները պարունակող նախագիծ մը պատրաստեց, որուն մէջմէկ օրինակը ունիք ամէնքդ ի ձեռին։

Ատիկա, ինչպէս ըսուեցաւ, նախագիծ մըն է, և Պատկ. Ժողովիս կը մնայ լուրջ և հասուն խորհրդածութեամբ քննել անոր մէն մի յօդուածները, և ատոնց մասին ազատօրէն և անկաշկանդ յայտնել իր կարծիքը, որպէսզի մենք ալ մեր կարգին կաշկանք Պատրիարքական ընտրութեան նոր

եղանակի վերաբերմամբ Պատկ. Միաբանական Ընդհանուր Ժողովիս կամքն ու տեսակէտը ներկայացնել Հոգատար Կառավարութեան։

Ամենայն յաջողութիւն և արդիւնաւորութիւն մաղթելով՝

Մնամք Ազօթարար
Պատրիարքական Տեղապան
ՄԵՍՐՈՊ ԵՊՍ. ՆՇԱՆՆԱՆ

Ն Ա Խ Ա Գ Ի Ծ

ՄԻԱԲԱՆԱԿԱՆ ԿԱՆՈՆԱԳՐԻ ՊԱՏՐԻԱՐԿԱԿԱՆ ԸՆԴՏՐՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՅՕԻՈՒԱԾՆԵՐՈՒՆ

20— Երբ Երուսաղէմի Պատրիարքը վախճանի, Միաբանութիւնը իր մէջէն Տեղապահ մը կ'ընտրէ և Հոգատար Կառավարութիւնը կը հաստատէ զայն։

21— Պատրիարքի վախճանումէն քառասուն օր յետոյ Տեղապահը նիստի կը հրաւիրէ Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը, որ զազանի քուէարկութեամբ պատրիարքական ընտրելեաց հնգանուն ցանկ մը կը պատրաստէ։

22— Սուրբ Երուսաղէմի Պատրիարք ընտրուելու անձը զոնէ 35 տարին լրացուցած և Միաբանութեան եպիսկոպոսներէն կամ վարդապետներէն պէտք է ըլլայ, միանգամայն Միաբանութենէ զատուած մէկը պէտք է ըլլայ։ Միաբանութենէ զատուած չեն համարուիր այն անձերը, որ Երուսաղէմի Պատրիարքին հաւանութեամբ ազգային պաշտօններ կը վարեն։

23— Յաջորդ օրը Տեղապահը երկրորդ նիստի մը կը հրաւիրէ Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը, որ այդ ցանկին մէջէն կրօնից, ուսման և բարի վարուց նկատմամբ ամենէն աւելի արժանաւորութիւն ունեցող անձը Պատրիարք կ'ընտրուի գաղտնի քուէարկութեամբ և քուէից բացարձակ առաւելութեամբ։ Ընտրելեաց այս ցուցակէն դուրս անձի վրայ քուէարկութիւն չի կրնար ըլլալ։

Ընտրութեան արդիւնքը կը հաղորդուի Սուրբ Եջմիածին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, և անոր վաւերացումը ստացուելէ յետոյ՝ Հոգատար Կառավարութեան միջոցաւ կը ներկայացուի Լոնտոն՝ Թագաւոր-Կայսեր հաստատութեան։

Տեղապան Սրբազան հեճեւեալ պաշտօնագիրով կը պատասխանէ պատրիարքական փոխանորդ Գեորգ. Ս. Սմբատ Եպսի. Գամակներուն եւ տեղեկութիւն կուտայ պատրիարքական ընտրութեան նախապատրաստութեան մասին:

20 Յունիս 1930

Գերատաշխ

Տ. Սմբատ Ս. Եպիսկոպոս Գաղական,
Պատրիարքական Փոխանորդ Ս. Արքեպիսկոպոս
Կ. Պոլիս

Ընդունած ենք ձեր Ս. եղբայրութեան Յունիս 3, 10 թուակիր Համար 730, 731, 734 նամակները:

Ս. Աթոռոյ Պատկ. Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը իր երէկեան (19 Յունիս) Բ. Նիստին մէջ նշանակեալ ընդունեց եւ իւրացուց Տնօրէն Ժողովոյս կողմէ ներկայացուած Երուսաղէմի Պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ Ազգային Սահմանադրութեան 20, 21, 22 եւ 23 բարեփոխեալ Յօդուածներու նախագիծը:

Յիշեալ Յօդուածները Պատրիարքի ընտրութեան իրրե Կանոն ընդունելէ յետոյ քուէարկեց նաեւ հետեւեալ բանաձեւը.

«Ժողովս որոշեց այս անգամուան համար, բացառաբար, նկատի ունենալ Միաբանութենէ զուրս գտնուած բարձրաստիճան եկեղեցականներ, պայմանաւ որ, յառաջիկայ նիստի մը մէջ եթէ որոշուին այդ անձը կամ անձերը, տան անոնք նախապէս իրենց միաբանակցութեան զբաւոյր Ուխտագիրը. Միաբանութենէն առաջարկուած բանաձեւին համաձայն»:

Նկատելով նախ թէ ամէն կողմէ բազմանք կը յայտնուի որ Երուսաղէմի Պատրիարքի ընտրութեան մէջ մասնակցութիւն ունենայ նաեւ Հայ Ժողովուրդը, եւ երկրորդ՝

Նկատելով թէ գոյութիւն չունի ուրիշ իրաւագոր կեդրոնական մարմին մը, որ փոխարինէր Կ. Պոլսի Ազգային Երեսփոխանական Ժողովը, եւ եթէ ունենար իսկ զարձեալ Հոգատար Կառավարութեան արգելքին պիտի հանդիպէր այն սկզբունքով որով կը մերժէ Կ. Պոլսի Ազգային Պատրիարքարանի մասնակցութիւնը, Տնօրէն Ժողովս նպատակադարձաբար գտնեց Երուսաղէմի Պատրիարքի ընտրութիւնը ենթարկել Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի վաւերացման,

ըստ որում Սուրբ Էջմիածնի Հայրապետ ընտրուած ըլլալով Հայ Ազգի հոգեւորական եւ աշխարհական ներկայացուցիչներէ բաղկացեալ համազգային Ժողովէ մը, ամբողջ Ազգը կը ներկայացնէ Ինք, որով եւ իր վաւերացումը ազգային վաւերացման կնիք կը ստանայ:

Միաբանութիւնը այսպէս գտաւ խնդրը լուծելու միակ ելքը:

Ներքեակ կը գտնէք Պատկ. Միաբանութեան Ընդհանուր Ժողովին ուղղած մեր Պատգամադրին եւ յիշեալ բարեփոխուած Յօդուածներու պատճէնները:

Պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ Միաբանական Ընդհանուր Ժողովի ընդունած Յօդուածները եւ այս անգամուան համար, իրրե բացառութիւն, քուէարկած Բանաձեւը յատուկ պաշտօնագրով մը պիտի ներկայացնենք Հոգատար Կառավարութեան, եւ Անոր հաւանութիւնը ստանալէ յետոյ պիտի աշխատինք չյապաղեցնել այլեւս Պատրիարքի ընտրութիւնը:

Ողջունելու Սիրոյ, Աղօթակիր
Պատրիարքական Տեղապան
ՄԵՍՐՈՊ ԵՊՍ. ՆՇԱՆՆԱՆ

Միաբանական Ժողովին Գիւմրի Յունիս 19-ի նիստին մէջ տրուած որոշումը պաշտօնապէս կը հաղորդէ Տեղապան Սրբազանին:

Համար 1/10055/15

23 Յունիս 1930

Գերաշնորհ

Տ. Մեսրոպ Ս. Եպիսկոպոս Նշանեան,
Բարխիւնալ Պատրիարքական Տեղապան
եւ Նախագահ Պատկ. Միաբանական
Ընդհանուր Ժողովոյ Ս. Յակոբեանց
Առաքելական Արքեպիսկոպոս,
Երուսաղէմ

Գերաշնորհ Սրբազան Հայր,

Ս. Աթոռոյ Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը, Յունիս 19-ի Հինգշաբթի, Կէսօրէն առաջ ժամը 9-ին, 2րդ Արքեպիսկոպոսական նախագահութեան տակ զումարուեցաւ ի ներկայութեան 32 հոգեւորական անդամոց, ունենալով հետեւեալ Օրակարգը.

«Նախագիծ՝ Միաբանական Կանոնադրի Պատրիարքական ընտրութեան վերաբերեալ Յօդուածներուն»:

Ժողովս նկատի առնելով Պաղեստինի Անգլիական տիրապետութենէն յետոյ ստեղծուած պայմանները, քուէարկեց՝ Ազգային Սահմանադրութեան երուսաղէմի Պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ 20, 21, 22 և 23 Յօդուածներուն համապատասխան հետեւեալ բարեփոխուած Յօդուածները:

«20 — Երբ երուսաղէմի Պատրիարքը վախճանի, Միաբանութիւնը իր մէջէն Տեղապահ մը կ'ընտրէ և Հոգատար Կառավարութիւնը կը հաստատէ զայն:

21 — Պատրիարքի վախճանումէն քառասուն օր յետոյ Տեղապահը նիստի կը հրաւիրէ Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը, որ զազանի քուէարկութեամբ պատրիարքական ընտրելեաց հնգանուն ցանկ մը կը պատրաստէ:

22 — Սուրբ երուսաղէմի Պատրիարք ընտրուելու անձը զոնէ 35 տարին լրացուցած և Միաբանութեան եպիսկոպոսներէն կամ վարդապետներէն պէտք է ըլլայ, միանգամայն Միաբանութենէ զատուած մէկը պէտք է ըլլայ: Միաբանութենէ զատուած չեն համարուիր այն անձերը որ երուսաղէմի Պատրիարքին հաւանութեամբ ազգային պաշտօններ կը վարեն:

23 — Յաջորդ օրը Տեղապահը երկրորդ նիստի մը կը հրաւիրէ Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը, որ այդ ցանկին մէջէն կրօնից, ուսման և բարի վարուց նկատմամբ ամենէն աւելի արժանաւորութիւն ունեցող անձը Պատրիարք կ'ընտրէ զազանի քուէարկութեամբ և քուէից բացարձակ առաւելութեամբ: Ընտրելեաց այս ցուցակէն զուրս անձի վրայ քուէարկութիւն չի կրնար ըլլալ:

Ընտրութեան արդիւնքը կը հաղորդուի Սուրբ Էջմիածին Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին, և Անոր վաւերացումը ստացուելէ յետոյ, Հոգատար Կառավարութեան միջոցաւ կը ներկայացուի Լոնտոն՝ Թագաւոր-Կայսեր հաստատութեան»:

Բաց աստի Պատրիարքական յառաջիկայ ընտրութեան համար միայն բացառապէս ընդունեց հետեւեալ Բանաձեւը.

«Ժողովս որոշեց այս անգամուան համար, բացառաբար, նկատի ունենալ Միաբանութենէ զուրս գտնուած բարձրաստիճան եկեղեցականներ, պայմանաւ որ, յա-

ռաջիկայ նիստի մը մէջ եթէ որոշուին այդ անձը կամ անձերը, տան անոնք նախապէս իրենց միաբանակցութեան գրաւոր Ուխտագիրը, Միաբանութենէն առաջարկուած Բանաձեւին համաձայն»:

Անդամք երուսաղէմի Պատրիարքութեան Միաբանական Ընդհանուր Ժողովի

(Ստորագրութիւնք)

Մկրտիչ Եպս. Աղաւունցի, Մասթոս Եպս. Գալղեան, Յարութիւն Վրդ. Պարոնեան, Համազասպ Վրդ. Ղազարեան, Վրբանէս Վրդ. Գասպեան, Սահակ Մ. Վ. Ասուածասուրեան, Գեորգ Վրդ. Ճանարեան, Մուշեղ Վրդ. Հայրապետեան, Անդրեաս Վրդ. Լօմանեան, Ներսէս Վրդ. Թորոսեան, Յակոբ Վրդ. Թաւեան, Սուրեն Վրդ. Քեմհանեան, Վահան Վրդ. Գեորգեան, Յովհաննէս Վրդ. Ասասուրեան, Տրդատ Վրդ. Պերպերեան, Կիւրեղ Վրդ. Իսապիւլեան, Եսայի Աբեղայ Ամբարչեան, Գաբելին Աբեղայ Պիւլպիւլեան, Դաւիթ Աբեղայ Չալրեան, Սիւրբ Աբեղայ Մանուկեան, Հայկազուն Աբեղայ Աբահամեան, Պարգեւ Աբեղայ Վրբանէսեան, Գեղամ Աբեղայ Քասիմեան, Զգօն Աբեղայ Տէր Յակոբեան, Սերովբէ Աբեղայ Մանուկեան, Շաւարշ Աբեղայ Գույումեան, Զենօբ Աբեղայ Վահանեան, Նիխազար Սարկ. Տէրտեան, Սիմէոն Սարկ. Մարտիրոսեան, Յակոբ Սարկ. Տէրվիւսեան, Ղազարոս Սարկ. Տիւրքեան:

Տեղապահ Մքազան պաշտօնապէս կը հաղորդէ երուսաղէմի վսեմ. Կառավարչին Միաբանական Ժողովի կողմէն Բարեփոխուած Կանոնագիրը:

26 Յունիս 1930

ՆՈՐԻՆ ՎՍԵՄՈՒԹԵԱՆ

ԵՐՈՒՍՍԱՂԵՄԻ ԿՍՌԱՎԱՐՁԻՆ

Սուրբ Աթոռոյս ողբացեալ Տէր Եղիշէ Գուրեան Պատրիարքի վախճանումէն յետոյ սուգի աւանդական շրջանը աւարտած ըլլալով, կարեւոր և անհրաժեշտ գատեցինք ըստ օրինի սկսիլ նոր Պատրիարքի ընտրութեան նախապատրաստական աշխատութեանց, ուստի այս գործով զբաղելու հրաւիրեցինք Միաբանութեան Ընդհանուր Ժողովը, որ ամսոյս 19 ին նիստ գումարեց մեր նախադահութեան ներքեւ:

Այդ նիստին մէջ ուշադրութեան առնուեցան մեր Ազգային Սահմանադրութեան երուսաղէմի Պատրիարքի ընտրութեան վերաբերեալ 20, 21, 22, և 23 Յօդուածները, որոնք չէին պատշաճօր այլևս ներկայ պայմաններուն, ըստ որում Պաղեստին բաւերախօսքէն Իրիտանական տիրապետութեան և պաշտպանութեան տակ զանուելով այժմ, դադարած է այլևս Թիւրքիոյ մաս կազմելէ: Հետեւապէս ժողովը, իր տեսակէտով, ինչ ինչ փոփոխութեանց ենթարկեց յիշեալ չորս յօդուածները:

Այս փոփոխութեանց մէջ աչքի դարնող կէտն է ընտրուած անձը Սուրբ Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսին և Մայրապոյն Պատրիարքին վաւերացման ենթարկելու պարագան, որ թելադրուած է հետեւեալ պատճառներէն.

ա) նկատելով թէ ստեղծուած նոր պայմաններուն հետեւանքով երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքութիւնը չի կրնար այլևս ունէ վարչական կապ ունենալ արտասահմանի ազգային մարմիններուն հետ, և

բ) նկատելով թէ Կոստանդնուպոլսի Ազգային երեսփոխանական ժողովը որ իրել Թիւրքիոյ Հայոց ներկայացուցիչ մարմին՝ ինք կ'ընտրէր ասիէ առաջ երուսաղէմի Պատրիարքը, կորսնցուցած է այժմ իր այդ հանգամանքը և կորուած են իր վարչական յարաբերութիւնները երուսաղէմի Պատրիարքարանին հետ,

Ուստի երուսաղէմի Պատրիարքին ազգային հանգամանքը պահպանելու համար Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը ամենէն ուղիղ և բանաւոր կերպը նկատեց ընտրուած անձը Կառավարութեան ներկայացնելէ առաջ ենթարկել Ս. Էջմիածնի Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսի և Մայրապոյն Պատրիարքի վաւերացման, ըստ որում վերջինս, իրել Գերագոյն Պետ Հայաստանեայց Եկեղեցւոյն, Հայ Եկեղեցիին և Հայ Ազգը ներկայացնող հոգեւորական և աշխարհական պատգամաւորներէ բաղկացեալ Ընդհանուր Ժողովէ մը ընտրուած ըլլալով, անկա իր անձին վրայ կը կեդրոնացնէ զինքն ընտրող Հայ Եկեղեցիին և Հայ Ժողովուրդին կամքը, և հետեւաբար իր տուած վաւերացումը կը կրէ ընդհանուր կնիք:

Բաց աստի, Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը քուէարկելով Բանաձև մը ընդու-

նեց որ պատրիարքական ընտրելիաց հնդանուն ցանկի յառաջիկայ պատրաստութեան ժամանակ, բացառապէս, այսինքն միայն այս անգամուան համար, նկատի առնուին նաև երուսաղէմի Միաբանութեան չպատկանող բարձրաստիճան եկեղեցականները, պայմանաւ որ նախապէս անգամակցին առնաք երուսաղէմի Միաբանութեան, ինչպէս եղաւ մեր ողբացեալ Եղիշէ Դուբեան Պատրիարքի ընտրութեան պարագային:

Պատիւ ունինք մեր նամակին կցել Միաբանական Ընդհանուր Ժողովի կողմէ մեզ ներկայացուած Տեղեկագրին հայերէն բնագիրը և անոր անգլիերէն թարգմանութիւնը, երկուքն ալ ստորագրուած ժողովին ներկայ անդամներէն:

Մնամք Անձնուէր

Տեղապահ

Պատրիարքոսրեան Հայոց Երուսաղէմի ՄԵՍՐՈՊ ԵՊՍ. ՆՇԱՆԱՆ

ԶԵՌՆԱԿԻՈՒԹԻՒՆ

ԸՆԾԱՅԱՐԱՆԻ ԿԻՒԼՊԵՆԿԵԱՆ ԴԱՍԱՐԱՆԻՆ ՈՒԹՂ ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒՆ

Այս տարի, 1930 Յուլիս ամսու հետ կը բոլորուէր Ընծայարանի Կիւլպենկեան Դասարանի ուսմանց շրջանը, և այդ դասարանին ութը սարկուազ անդամները կ'աւարտէին իրենց ուսանողական կեանքին հինգամիսյ ընթացքը, և ներկայացնելով իրենց փոքրիկ ուսումնասիրութիւնները կամ, ինչպէս կ'ըսուի, աւարտաճառները, կ'արժանանային Զեռնադրութեան իրաւունքին և շնորհին:

Ս. Յակոբի համար երկարողի աշխատանքի և խնամքի արդիւնքով ձեռք բերուած Հոգեւոր Հունձ մըն է ասիկա, որուն նշանակութիւնը բացատրած ենք մեր առաջին խմբագրականին մէջ: Իսկ այս սինակներու մէջ պիտի արձանագրենք Զեռնադրութեան պարագաներն ու պատմութիւնը:

ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹԻՒՆ

Մեր ութը սարկուազունք մաղուած են Ժառանգաւորաց Վարժարանի 17 անդամաց մէկ դասարանէն և բարձրացած են սարկուազութեան աստիճանին 1926

Հովտամերձ Յին, Ամեն. Դուրեան Եղիշէ Ս. Պատրիարք Զօր ձեռնադրութեամբ, եւ կազմած են Ընծայարանիս Կիւլպէնկեան դասարանը: Դպրոցական իւրաքանչիւր տարւոյն վերջը զրաւոր և բերանոցի քըննութիւններով չափուած է իրենց ուսումնական յառաջդիմութիւնը, բացի եռամսեայ մասնաւոր քննութիւններէ: Ընծայարանի մէջ իրենց գլխաւոր ուսուցիչները եղած են:

1) Ամեն. Դուրեան Եղիշէ Սրբադան, որ աւանգած է իրենց Պատմ. Հայ Մատենադրութեան, Բանասիրութիւն հայ լեզուի, Պատմ. Լատին եւ Յոյն գրականութեան, Պատմ. Փիլիսոփայութեան, Պատմ. կրօնից և մասնաւորապէս Պատմ. հայ գիշարանութեան, Բարոյագիտութիւն, եւ տարերք Լատիներէնի:

2) Բարգէն Սրբազան, որ աւանդեց իրենց աշխարհաբար և զրաբար լեզուները, աշխարհաբարի պատմութիւն, Պատմ. Հայց. Եկեղեցւոյ, Պատմ. ընդհ. Եկեղեցւոյ, Պատմ. մատենադրութեան Ս. Գրոց, Ներածութիւն Ս. Գրոց, Աստուածաբանութիւն, Կանոնագիտութիւն, Տոմարագիտութիւն, Ծրագրագիտութիւն:

3) Վեր. Հայր Զարլս Պրիմէն՝ Անգլիերէն լեզու և զրականութիւն, Պատմ. Իսրայէլի, Աստուածաբանութիւն Հին Կտակարանի, Պատմ. Առաքելական դարու, Մանկավարժութիւն, Ընկերաբանութիւն:

4) Պրն. Լեոն Զիլինկիրեան Երաժշտութիւն:

Ասոնցմէ զատ Ֆոանսերէնի, Յունարէնի, Արարերէնի և Երբայերէնի մասնաւոր դասեր առին: Ամեն. Դուրեան Եղիշէ Սրբազան իր կարգ մը դասերուն համար Ֆրանսերէն գիրքեր զործածել տուաւ, նոյնպէս Բարգէն Սրբազան՝ Փոանսերէնէ աշխարհաբար թարգմանութիւններ ընել տուաւ աշխարհաբար լեզուի դասախօսութեան առին. Ընդհ. Եկեղեցւոյ Պատմութեան համար զործածուեցաւ Ֆոանսերէն դասագիրք: Այնպէս որ օտար լեզուներու մէջ, Անգլիերէնէն յետոյ Ֆոանսերէնը և զաւ իրենց ուսումնական լեզուն:

Ուսումնական աշխատութեան զուգընթաց, մարդուեցան և վարժուեցան աստուածային պաշտամունքի զործադրութեան ըստ Ս. Յակոբի և Ս. Տեղեաց բազմապա-

հանջ կարգաւորութեան, աստու իրիկուն անխափան:

Դպրոցական շրջանի վերջին տարւոյն համար իրենց տրուեցան հետեւեալ նիւթերը, զորս պիտի ուսումնասիրէին և պիտի պատրաստէին իրրեւ աւարտաճառ:

1. Տերունական Շա-
րակունեւ Կարապետ Սրկզի.
2. Խորենացիին Պատմութեան Ա. Գիրքը Սարգիս »
3. Օմենցիի ընդդէմ Երեւոյթականաց ճառը Հայկ »
4. Եղիշէի Բ. Յեղանակը (Զրադաշտականութեան վտանգը) Եղնիկ »
5. Ն. Լամբրոնացւոյն Թուղթը առ Լեւոն Գրիգոր »
6. Ն. Շնորհարոյ Ողբ Եղեւոյ Ներսէս »
7. Թուղթ Դ. Փարպեցւոյ առ Վահան Սրբիար »
8. Եզնիկի Ընդդէմ Մարկիոնի գրուածը Մատթէոս »

Ամէնէն յառաջ այս զործերուն բնագիրները աշխարհաբարի պիտի վերածէին, յետոյ բանասիրական, պատմական, աստուածաբանական և այլն հարկաւոր ծանօթութիւններով պիտի լուսարանէին և պիտի ներկայացնէին զործը: Կատարեցին այս աշխատութիւններն ալ և ներկայացուցին զանոնք զպրոցի Տեսչութեան իրենց Զեռնադրութենէն յառաջ:

Այս աշխատութիւնները, իրրեւ փորձ ուսումնական կեանքի, զոհացուցիչ են: Անդրադոյն հետազօտութիւններով և վերաքննութիւններով կրնան կոկուրլ և հրատարակուիլ:

Ս. Յակոբի մէջ ուսումնական կեանքին և զրասեղանի խաղաղ աշխատութեան և պրպտումներու առաջին պտուղն է տսիկա, իրրեւ տպացոյց Դուրեանի շուշին և շուքին տակ կազմակերպուած և հաստատուած մտաւորական սուրբ զործին, որով հետզհետէ պիտի ուժաւորուի Սիոնի այս փառապանծ հաստատութիւնը, և պիտի ճառագայթէ հաւատքի և գիտութեան լոյսը միանգամայն, վկայելու համար Հայ ժողովուրդի ապրելու իրաւունքին և անոր հոգեւոր ու մտաւոր առողջութեան:

ԿՈՉՈՒՄԸ

Զեւնադրութեան նախորդ երեկոյն կը կատարուի Կոչման արարողութիւնը, որ ուրիշ բան չէ, բայց եթէ ընծայեալներուն հրապարակային քննութիւնը, անոնց կեանքին, նկարագրին, ուսման և պատրաստութեան կողմէն:

Կոչման արարողութիւնը պարզ ձեակերպութիւն մը չեղաւ մեր ընծայեալներուն համար. որովհետեւ տարիներէ ի վեր մեր աշխարհն առջև ապրկեցան անոնք իրենց երիտասարդութիւնը, կազմուեցան և պատրաստուեցան սրբազան պաշտօնի կոչուելու համար, թէև իրենց մանկութիւնը անցաւ հայ ժողովուրդի տառապանքներուն և արիւններուն մէջէն, անբաղձալի վայրերու և պայմաններու մէջ...

Այնպէս որ զպրոցներու Փոխ-Տեսուչ Հոգ. Կիրակի Վրդ. Իսրայէլեան, որ իրրե խաւարիակ, Զեւնադրիչ Գեր. Մեսրոպ Ս. Եպս. ին հետեալ հարցումներուն սրտի կատարեալ անդորրութեամբ և մտքի պայծառ գիտակցութեամբ կը պատասխանէր Յունիս 21 Շր. երեկոյ, Սրբոց Յակոբեանց Տաճարին մէջ, թէ ասոնք իրենց յօժար կամքով կուգան ստանձնելու Փրկչին լուծը, թէ հրաժարած են աշխարհիկ կապերէ, թէ մաքուր և անարատ կեանք մը ապրած են իրենց ծնունդէն ի վեր, թէ լիովին սորված են քահանայութեան ուսումը և աստուածային օրէնքներու գիտութիւնը, թէ կրնան ուխտել որ պիտի հետեւին Քրիստոսին՝ կուրծք տալով կեանքի բոլոր դառնութիւններուն (ազգատութիւն, քաղց, ծարաւ, վիշտ, հալածանք, չարաբանք «վասն Քրիստոսի»): Ընծայեալներ հաւատքով, սիրով և յուսով խոնարհեցուցին իրենց գլուխները և զգայուն համարձակութեամբ ուղղակի պատասխանեցին իրենց եղած հարցումներուն, խոստացան հեռի մնալ զաւանարանական հին և նոր մոլորութիւններէ, պաշտպանել իրենց Մայրենի Եկեղեցւոյն ուղղափառութիւնը, հետեւիլ քրիստոնէական ընդհանուր եկեղեցւոյ սուրբ և ուղղափառ հայրերուն և մասնաւորապէս Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ առաքելաշնորհ հայրերուն, Լուսաւորէն մինչև Շնորհալի և Գրիգոր Տաթևացի, և միաձայն խոստովանութեամբ

սուրբ իրենց Մայրենի Եկեղեցւոյն հաւատքի զաւանութիւնը:

Շատ կանոնաւոր ու զաշնաւոր անցաւ Կոչման արարողութիւնը: Ժառանգաւոր զպրններ և Ընծայարանի Մեկդոնեան զասարանին սարկաւազները, հրճուանքով և յուզմունքով երգեցին սաղմոսներն ու շարականները, իրենց ուսուցչին, Տիար Լեւոն Զրկինկիրեանի վարժ առաջնորդութեամբ, իրենց երէց եղբայրներուն Կոչումին առթիւ, և Զեւնադրիչ Տ. Մեսրոպ Սրբազան հայրական զորովով ընդունեցաւ պաշտօնական յայտարարութիւնն ու ուխտը այս երիտասարդ նուիրեալներուն, կրկնով իր լանջքին խորը Դուրեան Սրբազանի ոգին, զոր կ'ղգային նաև ծնրաղիր ընծայեալներ այս խորհրդաւոր պահուն:

ԶԵՒՆԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

1930 Յունիս 22. Կիրակի, Տօն Կաթողիկէ Եկեղեցւոյ Սրբոյ Էջմիածնի:

Պատմական և խորհրդաւոր օրուան մը յիշատակին կը զուգադիպէր Զեւնադրութիւնը: Կոչումը տեղի ունեցաւ Շր. երեկոյ, Ս. Գրիգոր Լուսաւորչի Արտաշատու Սորովիրապէն եղնելու տօնին. իսկ Զեւնադրութիւնը կատարուեցաւ Ս. Էջմիածնի Մայր Եկեղեցւոյն հիմնարկութեան և շինութեան տօնին:

Տեղապահ Տ. Մեսրոպ Սրբազան, իր Լուսարարապետի հանդամանքով, կանխապէս ամէն բան կարգադրած էր վայելչօրէն:

Տեղական սովորութեանց համաձայն Սրբոց Յակոբեանց Տաճարին մէջ միայն Պատրիարքներ Զեւնադրութիւն կը կատարեն. իսկ եպիսկոպոսներ Ս. Յակոբէն զուրս՝ ուէ եկեղեցւոյ մէջ, ընդհանրապէս Ս. Հրեշտակապետ և Ս. Յարութիւն՝ Փրկչի Դերեղմանին առջև:

Բայց Տնօրէն Ժողովը ի յարգանս Դուրեան Սրբազանի, որ եթէ ողջ ըլլար Ս. Յակոբի մէջ ինքն պիտի գնէր իր ձեռքերը իր այս մատաղերամ հոգեւոր զաւակներուն գլուխը, որոշեց որ Զեւնադրութիւնը կատարուի պատրիարքական եկեղեցւոյ մէջ:

Այս պատճառով Սրբոց Յակոբեանց Տաճարը վայելչօրէն պնտուած էր իր տօնական յարգարանքին չքեղութեամբ:

Զեռնադրիչ Սրբազանը չառ թանկազին զգեստաւորութեամբ հանդերձեալ էր կատարելու համար մեծ շնորհարաշխութիւնը: Սարկաւազունք և զպիրք պատմութեան ուսած էին իրենց աստիճանին համեմատ: Հաւատացեալ հետաքրքիր բազմութիւնը անհամբեր կ'սպասէ որ սկսի Զեռնադրութեան արարողութիւնը: Ս. Պատարագը արդէն սկսած է և հասած է ժամը ծաշու ընթերցումներու:

Վերջապէս կը հնչէ «Այսօր Աստուածութիւնն զուարճանայ» շարականը (ԳԶ), որուն մէջ Սրբազան քերթողը հաւատքի, զգացումի և տեսիլքի կամուրջ մը կը նետէ այս գեղեցիկ տիեզերքի Սրբաշին և անոր պաշտամունքին նուիրեալ այս նորընծայ պաշտօնեաներու Զեռնադրութեան խորհուրդին միջև, անշուշտ հռչակելու համար թէ պարզ արարողութիւն մը չէ որ կը կատարուի այս Զեռնադրութեամբ, այլ հոգեկան իրականութիւն մը կը տիրէ կրօնքի խորհրդականութիւններուն մէջ:

Գործեալ հակիրճ և վերջնական հարցաքննութիւն մը Զեռնադրիչ եպսօ. կողմէն, ընծայեալներու արժանաւորութեան մասին, և արուած հաստատական պատասխանին վրայ խարտաւիւղի կողմէն, «Շնորհօքն Աստուծոյ Հօր և Որդոյ և Հոգւոյն Սրբոյ՝ կ'ըսէ Զեռնադրիչն, կոչեմ (անունները տալով) զսարկաւազունս ի քահանայութիւն» և աղօթենք որ բարեբար Աստուած իր սուրբ պարգևներով (չը նորհքներով) պայծառապէս փայլեցնէ առոնք, մեր Տէր Յիսուս Քրիստոսի միջոցաւ:

Զեռնադրութեան առաջին աղօթքէն յետոյ, նորընծաներ ժողովուրդին կը դառնան ծնրադիր և ձեռամբարձ, և կ'երգուի Աստուծային և երկնաւոր շնորհը, երեք կրկնութեամբ: Հրաշալի է այս երգը իր իմաստով ու եղանակով: Եղանակը յուզիչ է և խոճ է իմաստը. որովհետեւ, Աստուծոյ շնորհքն է որ քահանայութեան և եկեղեցւոյ ծառայութեան կը կոչէ նուիրեալը (Զեռնադրիչը պարզ միջնորդն է այդ շնորհարաշխութեան) հիմնուելով թէ՛ անոր անձնական և թէ՛ ժողովրդեան կողմէ տրուած վկայութեան վրայ. այդ սկզբունքով և այդ հասկողութեամբ է որ Զեռնադրիչը իր ձեռքերը կը դնէ ընծայեալին գլուխը, բառ առ բառ կրկնելով երգուած

Աստուծային և երկնաւոր շնորհը և աւելցնելով. «Ես դնեմ ձեռս ի վերայ սորա, և դուք ամենեւեան աղօթս արարեմք, զի արժանի լիցի սա զասիական քահանայութեան անարատ պանի առաջի սեղանոյ Տեառն Աստուծոյ»:

Ես ձեռք կը դնեմ ասոր (զլիսուն) վրայ, իսկ դուք ամէնքդ ալ աղօթեցէք որ ասիկա արժանի ըլլայ քահանայութեան աստիճանը անարատ պահելու Տէր Աստուծոյ սեղանին առջև:

Որչափ խորհրդաւոր: Զեռնադրիչը ձեռք պիտի դնէ, բայց բոլոր ժողովուրդը պիտի աղօթէ, ոչ միայն այդ պահուն, այլ նաեւ միշտ, որպէս զի Զեռնադրեալը կարող ըլլայ իրեն տրուած քահանայական աստիճանը անարատ պահել Աստուծոյ սեղանին առջև: Անկեղծ հոգիներու հեծեծանքն է Աղօթքը, որ բարիին կը տենչայ միշտ: Մարդկային տկարութիւնները կը հալին և կը փարատին՝ երբ հաւատացեալներ կ'աղօթեն իրարու համար: Մարդ է քահանան. ինչպէս որ ան կ'աղօթէ ժողովուրդին համար, ժողովուրդն ալ պէտք է աղօթէ քահանային համար. այսինքն՝ օգնէ անոր յաջողութեան՝ իր անկեղծ բաղձանքներով, իր անխաղախ սիրով, իր բարեացակամ վերաբերմունքով, ի հարկին նաեւ իր զոհողութեամբ, և աղօթէ այս ոգիով:

Զեռնադրիչ եպսօ. ընծայեալներուն ուրարները լուծի օրինակով կը դնէ անոնց ճիտերուն վրայ, և ահա կը դուռն մարդաբանական պատշաճ պատգամներ եղեկիւնէն, Մաղաքիայէն, Եսայիէն, ինչպէս նաեւ Պետրոսի կաթողիկեայց Ա. Թուղթէն, և Պօղոսի առ Տիմոթէոս Ա. Թուղթէն, և վերջապէս Ղուկասու Աւետարանէն ներչընչող հատուած մը «Եւ դարձաւ Յիսուս զօրութեամբ հոգւոյն ի Գալիլիա»:

Ս. Պատարագը կը շարունակուի մինչև Ողբոյն հրաւերը: Սաղմոսէ մը ետքը, սարկաւազունք կ'եղանակեն Աստուծ մեծ հօգը քարոզը, որ աղօթքի և աղաչանքի հիմնալի թելադրանք մըն է ամէնուն համար, որմէ յետոյ Զեռնադրիչ եպսօ. կը կարգայ երկու մեծ աղօթքները, կուտայ կրօնաւորի սե փիլոնը ընծայեալներուն և կ'օրհնէ անոնց քահանայական զգեստները: Վերջին աղօթքին կցուած է Նարեկին հո-

գեղունչ հեծեմանքներէն մէկը, Աղաչեմ զանկոտիսկի, որ իր գրական յօրինումա-
քով և աղօթական շունչով, կրօնական բա-
նաստեղծութեան գոհար մըն է. վասն զի
առ Աստուած հաւատքը աղօթողին, իրա-
կանութիւն մը կը դառնայ, և մարդ կ'ըզ-
գայ որ առանց Աստուծոյ, առանց աստ-
ուածային շնորհքի չի կրնար քահանայա-
նալ և ծառայել անոր սեղանին:

Աղօթքէն ետքը կը հնչէ քահանայա-
կան զգեստաւորումի երգը, Խորհուրդ խո-
րիմ և քիչ ետքը նորընծաներ քահանայա-
կան փառքով զարդարուած և պսակուած
կը շարունակեն Աւագ սեղանի գեղարուեստա-
կան ոսկեհող խաչկալին երկու կողմը:

Ս. Յակոբի զանձարանին ամէնէն վա-
ղիւտչ և արժէքաւոր զգեստները տրուած
են նորընծաներու, համագոյն և համա-
չափ, մութ կարմիր մետաքսէ յատակի վը-
րայ ոսկեթել բանուածքով շուրջաւորներ,
իրեւ թէ լուսինէն ծորող ոսկի ճառագայթ-
ներով հիւսուած ըլլային, և մարգարտա-
յեռ թագեր իրենց զլիւին:

ՕՏՈՒՄ

Ձեռնադրութենէն ետքը ամէնէն յու-
ղիչ և զմայլելի արարողութիւնն է օծումը.
վասն զի ո՛չ միայն Աստուածային շնորհին
զգալի ձեռով մը յայտնաբերութիւնն է Օ-
ծումը, այլ նաեւ յուղիչ պահ մը նոր ան-
ուանակոչութեան: Ամէն բան նոր, ամէն
բան մաքուր և ամէն բան խորհրդաւոր:

Ձեռնադրիչ Եպսկն. սկսեալ մինչև հա-
ւատացեալներէն իւրաքանչիւրը կ'աղբին
անձկութեան, յուզմունքի քանի մը վայր-
կեաններ:

Անոնք որ վայելած են Ձեռնադրու-
թեան և Օծման յուզումները և վերացում-
ները, անոնք միայն կրնան անդրադառ-
նալ կրուած ազդեցութիւններուն և տպա-
ւորութեան վրայ: Զարմանալի փոփոխու-
թիւն մը կը կրէ մահկանացու և մեղա-
ւոր մարդը այդ պահուն, կ'զգայ որ նոր
կեանք մը արթնցած է իր ներքը: Ինքը
առաջուան մարդը չէ այլևս: Օ՛հ, երանի՜
թէ այս նոր կեանքին, այս հոգեւոր կեան-
քին թարմութիւնը կարելի ըլլար մշտնջի-
նաւորել բոլոր ձեռնադրեալներու կենցա-
ղին մէջ:

Առաջիկոյ Աղաւնոյ, սրբալոյս մեռնի
հեղումին ազգարար շարականը:

Եւ ահա՜ կարգով կ'օրհնուին, կ'օծ-
ուին և կը սրբադործուին ճակատը, աջ և
ձախ ձեռքերը Տէր Դաւիթ, Տէր Սիոն,
Տէր Հայկազուն, Տէր Պարգե, Տէր Գե-
ղամ, Տէր Զգօն, Տէր Սերովբէ, Տէր Շա-
ւարշ և Տէր Զենոբ քահանաներուն:

Հին անուններ և կոչումներ Տեղի տը-
ւած են նոր մտաւորպարներու:

Թէև Ձեռնադրիչ Եպսկն իրաւունքն է
ընտրութիւնը նոր անուններու, բայց փափ-
կանկատութեամբ երբեմն հասկնալ կ'ու-
զեն նաեւ ձեռնադրողին կամքը: Վասն
զի ո՛չ միայն Ձեռնադրիչ Եպսկն. իտէալ
մը, տեսիլ մը ունի իրեն համար, և կը
փափաքի որ իր ձեռնադրածները այդ
իտէալն ու տեսիլը արժեցնելու կարող
հոգեւորականներ ըլլան, այլ նաեւ աստ-
ուածային ծառայութեան նուիրուողներ՝
իրենք ալ ունին իտէալներ և տեսիլներ,
և կը բաղձան իրենց համար ընտրել այն-
պիսի մտաւորպարներ, որոնց կ'ուզեն հե-
տեւել և նմանիլ անոնց:

Աւետարանի մէջ կը տեսնենք որ երբ
Տէր Յիսուս-Քրիստոս իր աշակերտները
ձկնորսութենէն առաքելական պաշտօնի կը
կոչէ, կը փոխէ անոնց անունները, իրեւ
արտայայտիչը անոնց նոր պաշտօնին ևւ
նկարագրին:

Ձեռնադրութեան ատեն անուն փոխել
թէև Աւետարանի պատմութեան հետեւ-
թիւն մըն է քրիստոնէական եկեղեցւոյ
մէջ, բայց կանոնական պարտադրութիւն
մը չէ եղած, այլ պարզ սովորութիւն մը.
որովհետեւ կը պատահի որ անունները ան-
փոփոխ պահուին:

Դպրեմանքի մէջ, Օրմանեան և Դուր-
եան Սրբազաններ կը նախընտրէին ազգա-
յին փառաւոր և պայծառ ղէմքերը վերա-
կենդանացնել, և անոնց մէջ ալ ուշա-
դրութիւն կը դարձնէին երկվանդ անուն-
ներու, նոյն ատեն չէին ուզեր անտեսել
ձեռնադրեալներուն փափաքը:

Ձեռնադրիչ Տ. Մեսրոպ Սրբազան ըն-
տրեց այնպիսի անուններ, որոնք մասնաւոր
նշանակութիւն մը ունին: Դաւիթ, սուրբ-
զրական անուն մըն է, Իսրայէլի պատ-
մութեան փառաւոր ղէմքը, որ անունը
եղած էր նաեւ ողբացեալ Լուսարարա-

պետ Դաւիթ Վրդ. Տէրաէրեանի, որուն իրրեւ միաբան նախանձաշուգոթութիւնը, կը գովութի մինչեւ հիմայ Ս. Աթոռիս մէջ: Սիրուն, թէեւ տեղական ու աշխարհադրական առնուն, որուն վրայ կանգնած է Հայոց Մայրավանքը, Ս. Գեորգ, բայց եղած է նաեւ կաթողիկոսի մը անունը մեր պատմութեան մէջ (767-775): Հայկրագուն, Հայկ պանծալի անունը կը մշտնջենաւորէ. Պարգև, Գեղամ, Շաւարշ Դուբեանի աշակերտներէն Դպրեւ-ժանքցի երեք նահատակ վարդապետներու յիշատակը վերակենդանացնելու համար ընտրուած. Գեղամ, հայ նահապետներու գեղեցիկ գէմքերէն, որ դարերէ ի վեր կ'ապրի հայ պատմութեան և հայ աշխարհագրութեան մէջ, Գեղամայ Ծովով: Զգօն (Ափրաատ), Պարսկաստանի եկեղեցիէն վաղնջական նըշտնաւոր գէմք մը, իրրեւ արտայայտիչը իմաստութեան և զգօնութեան, որուն զործը հայերէնի ալ թարգմանուած է Զգօն անունով: Իսկ Զեռք, Գլակայ վանքին պատմագիր վանահայրը, շունչ մը կը բերէ Մամիկոնեաններուն Տարօնէն:

Կարելի չէ ըսել թէ ի՞նչ զգաց ժողովուրդը երբ իր անձկութիւնն ու յուզմունքը փարատեցաւ օծումէն ետքը, և ի՞նչ զգացին նոյն ինքն օծեալներ՝ իրենց նոր անուններով:

Իրողութիւնը այն էր որ այս փառահեղ և արժանափայլ հանդիսաւորութիւնը, նոր ոյժեր կ'ընծայէր Ս. Գեորգին՝ օծեալ հոգիներով և պայծառակերպուած գէմքերով:

ՈՂՋՈՐՅՆ

Օծումէն ետքը Ողջոյն:

Քրիստոնեայ եկեղեցւոյն մէջ զիրար ողջունել, ներողութեան և սիրոյ ոգիով, շատ հին է: Աստուծոյ Տաճարին մէջ պէտք է մոռցուին հեռ, քէն, ոխ, ատելութիւն, երբ եկեղեցին կ'զգայ որ Քրիստոս իր մէջն է, իրեն հետ է, խաղաղութիւն կը տիրէ հոն: Մարգրիկ մեղանջական են, սակայն, միշտ բան մը կ'ունենան իրարու հանդէպ. բայց որովհետեւ եկեղեցին միեւնոյն հաւատքով, միեւնոյն սիրով իրարու միացած հաւատացեալներու ժողովն է, պէտք է որ այդ հաւատքն ու սէրը սրբապղծող սեւեթներութիւն չմնայ հաւատացեալներու ժո-

ղովին մէջ: Անոր համար է որ Ս. Պատարագի ընթացքին սարկաւազը կ'ազդարարէ Ողջոյն տոյ միմիանց ի համոյր սրբութեան. — սուրբ համոյրով ողջունեցէք զիրար: Եւ ստուգիւ եկեղեցւոյ վաղեմի ժամանակներուն հաւատացեալները կը համբուրէին զիրար: Իրական համոյրը զըծախտարար տեղի տուաւ զեղծումի, և եկեղեցւոյ առաջնորդները արգիլեցին դայն և տեղը զրին պարզ ողջոյնը այն ձևով որ կը զործադրուի այժմ:

Զեռնագրութեան առթիւ ողջոյնը կը տրուի նորընծայ օծեալներուն: Զեռնագրիչ կալսեկոպոսէն սկսեալ բոլոր ներկայ եկեղեցականներ կը համբուրեն նորընծային կամ նորընծաներուն ճակատներն ու ձեռնամած ձեռքերը: Անոնք աստուածային շնորհքով և Ս. Հոգւոյն օծութեամբ մաքրուած, նորոգուած ճակատներ ու ձեռքեր են: Հարկ է սուրբ ողջոյններով համբուրել զանոնք և ողջունել անոնց մուտքը մեծ խորհուրդներու սրբարանին մէջ, ողջունել և շնորհաւորել զանոնք որ քալին ու ծառային արժանիքներու բարձրութեան վրայ:

Պատարագի աւարտումին նորընծաներ վար կ'իջնեն խորանէն և կը շարունակեն ատեանի առջև, երեսներն ժողովուրդը, իւրաքանչիւրին առջև դրոյալ մը, որոնց վրայ մէկ մէկ Աւետարան, քովերներն մէկ մէկ զպիր. իրենց օծեալ և մածեալ ձեռքերը երկարած զբաղալին մէկ կողմը, և երբ իրենք լսիկ մնջիկ կը կարգան Աւետարանը, ժողովուրդը կը փութայ ողջոյնի համոյրը զրոշմի իր նորընծայ պաշտօնեաներուն օծեալ ձեռքին վրայ: Աղուոր անցք մը, հանգէս մը հոգեւոր, ուր քահանայ և ժողովուրդ կը շրջուին իրարու, կը շնորհաւորեն զիրար և կ'աղօթեն իրարու համար:

Երեսաղէմի Կառավարիչը Վսեմ. Քիթ Բոչ, որ մեծ հետաքրքրութեամբ և համբուրութեամբ ներկայ գտնուեցաւ Զեռնագրութեան, սկիզբէն մինչև վերջը, շնորհաւորեց նորընծաները, «Շնորհաւորեմ» հայերէն բառով, Տ. Բարգէն Սրբազանի առաջնորդութեամբ:

Տքթ. Պօլնթըն, որ Կանոնիկոս Հայր Պրիճմէնի միամեայ արձակուրդին առթիւ եկած էր Երուսաղէմ, անոր տեղը լեցնե-

լու, իր ակադեմական պատմութեանով ներկայ էր Կոչումին և Ձեռնադրութեան, եկեղեցականներու հետ բոմ բարձրացաւ և ճիշդ անոնց նման ողջունեց իր աշակերտները:

ՎԵՂԱՐԻ ՏՐԷՆՈՒԹԻՒՆ

Նոյն Կիրակի երեկոյեան Ձեռնադրել Տ. Միսրոպ Եպիսկոպոս կատարեց վեղարի օրհնութիւնն ու տրւեցութիւնը:

Վեղարը, ըստ աւանդութեան, եղիպտացի մեծ անապատականին, Սուրբ Անտոնի, զլխանոցն է: Ասորբուն նպատակն է օգնել որ աչքերը վարժուին ինքնամփոփման. հոգեւորական մարդը ինքն իր մէջ սեւեռութիւն իր նպատակին, այնպէս որ, եթէ կարելի է, ունէ կերպով չխանդարուի այդ սեւեռումը: Այդ էր պատճառը որ հին ատեններ վեղարը կ'իջնէր աչքերէն վար և ո՛չ թէ վեր: Բայց վեղարը պարզ միջոց մըն է արեւելի և ո՛չ թէ նպատակ կրօնաւորական կեանքին մէջ. այնպէս որ եթէ նուիրեալը չունի հոգեկան ամբողջութիւն և անգծելի նկարագիր մը, անոր ամբողջ գլուխը թաղիքներով ալ ծածկեալ, դարձեալ կը դառնա: Վեղարը այլևս սկզբունքով նշանակութիւն ունի մեր եկեղեցւոյ մէջ. որովհետեւ նկարագրին կը նայինք վեղարաւորին և ո՛չ թէ անոր վեղարի ձեւին. վեղարը շատոնց պաշտօնական համադրեալն մասը կը կազմէ ամուրի եկեղեցականութեան, և ատով է որ ճանչցուած են մեր եկեղեցւոյն հոգեւոր պետերը ամէն կողմ, մասնաւոր տիրապետող պետութիւններու առջեւ. իսկ մեր օրերուն թէ՛ իջմիածնի և թէ՛ Երուսաղէմի մէջ եկեղեցիէն դուրս ալ հայ վանականներու սովորական գլխանոցն է ան: Երուսաղէմի մէջ մասնաւոր Ս. Յակոբի Միաբանները իրենց վեղարով կը ճանչցուին յարանուանութիւններու և օտարներու առջեւ:

Վեղարը, պահելով հանդերձ իր անտոնեան ծագումը, այլևայլ ձեւեր առած և ազգայնացած է յոյներու, լատին միաբանութիւններու և հայ կաթողիկոսներու քով: Հայ. եկեղեցւոյ մէջ ալ հետզհետէ գեղատալական ձեւ մը առած է՝ Հայաստանի «կաթողիկէ» գմբէթներուն նմանութեամբ: Արուեստի կողմէն ուրեմն՝ Հայոց վեղարը

կը մարմնացնէ հայ ճարտարապետութեան ինքնայատուկ, հայացի գիծերէն մին, որ ստուգիւ շատ վայելուչ և գրաւիչ է իբրեւ գլխանոց: Հայ գեղարուեստի պատմութեան տեսակէտէն ուրեմն Հայաստանն է որ կ'ապրի հայ վեղարաւորներուն գլխուն մէջ և կ'արտայայտուի անոնց գլխուն վրայ երկնասլաց «կաթողիկէ»ներու սիրուն և չքեղ կոթողութեանով:

Վեղարի Տրւեցութեան արարողութեան աղօթքներն ու ընթերցուածները կրօնական խոր շունչ մը ունին: Հոգեւոր ծառայութեան նուիրեալներու ճամբան զրգարին է և վստահաւոր՝ շատ անգամ. ո՛չ միայն անձնական արթնութիւն պէտք է չլինալու համար փորձանքներու մէջ, այլ նաև անհրաժեշտ է արիական խոստումածք և քաջութիւն՝ հեռացնելու համար փորձանքը, որ յաճախ ինքնին ալ կուգայ, իր հրապոյրներով թակարդելու համար մարդը: Այս բոլորին դէմ արթուն և պատրաստ դտնուելու համար, աղօթքներ, սաղմոսներ, շարականներ ա՛յնպիսի ընտանքով մը դասաւորած են որ նորընծայ կրօնաւորներ կրնան անոնց տպաւորութիւնը և զասը շմոռնալ իրենց կեանքին բոլոր տեսչութեան մէջ:

Եպիսկոպոսը վեղարը տալու ատեն զըրեթէ սա՛ իմաստով կ'ըսէ.

— Աստուած է որ կը հագուենցնէ քեզի նոր մարդը. մարդը Աստուծոյ կողմէն ստեղծուած է արդար, սուրբ և ճշմարիտ ըլլալու համար. դուն առիր այս վեղարը, որ խորհրդանշանն է հնազանդութեան քու եկեղեցւոյդ. հողիովդ գիշեր ցորեկ կեցիր Աստուծոյ սիրոյն մէջ:

Պահպանելով կը կնքուին փառաւոր օրուան փառահեղ հանդէսները, և նորընծայ վեղարաւորներ, իրենց յուզումներուն և վերացումներուն մէջ, կը կանգնին խորանին երկու կողմերը, լսելու համար Ձեռնադրութեան Քարոզը:

ԱՄՓՈՓՈՒՄԸ ՔԱՐՈԶԻՆ

Քարոզը խօսեցաւ Տ. Բարդէն Սրբազան, որ վեց տարի անընդհատ ուսուցիչը եղած է այս դասարանին, որ շատ մօտէն գիտէ նորընծաներուն իւրաքանչիւրին հոգեբանական վիճակը և մտաւորական արժէքը,

և որ Կոչման արարողութենէն մինչև վեղարի տըւելութիւնը, հոգեկան հրճուանքով, սրտի յուզումով և տամուկ աչքերով հետեկցաւ իր աշակերտներուն ուխտին նըւիրագործման այս խորհրդաւոր արարուածին: Ա. Յակոբի մթնոլորտը 24 ժամերէ ի վեր եղեքարականացած է աղօթքի, խունկի, լոյսի, ուխտի, օրհնութեան, տեսիլներու, նպատակի, ապագաներու զարմանալի ներգաշնակութեամբ: Երեկոյեան թեթև ստուերները կ'սկսին թանձրանալ Ա. Յակոբի կամարներուն տակ: Դուրեան Արբազանի յիշատակն ու հոգին անուրջի մը քաղցրութիւնը և դառնութիւնը միանգամայն կը բերէ ընծայականերու եւ ընծայողներուն. որովհետեւ թափուր է պատրիարքական սեւաքող աթոռը, ուրկէ տարիներով ճառագայթեց իմաստուն զրլուխ մը, աղուոր աչքերու պերճախօս նայուածքներու մէջէն: Ժողովուրդը հետաքրքիր, Միաբանութիւնը ունկնդիր, իսկ ժառանգաւոր դպիրներ, Ընծայարանի սարկաւազներ և նորընծայ արեղաներ ուշադիր, լարուած կ'ապասեն:

Կ'ամփոփենք գլխաւոր գիծերը Քաղցրին:

Ա.

Շատ խորհրդաւոր օրուան մը հանդիպեցաւ ձեր ձեռնադրութիւնը: Ա. Էջմիածնի հիմնարկութեան տօնն է այսօր: Երազի մը իրագործումն է Կաթողիկէի շինութիւնը: Դուք գիտէք պատմութիւնը այդ երազին: Լուսաւորչի առաքելական ոգւոյն կոթողն է ան. տառապանքներէ, չարաբանքներէ, խորվիրապի արհաւիրքներէն չվախցող և տարիներով վսեմ երազի մը, պայծառ տեսիլի մը սեևոտած հոգիի մը յաջողութեան կոթողը: Էջմիածին, Կաթողիկէ, Հայաստանայց եկեղեցի, Հայրապետութիւն Ամենայն Հայոց, ամէնքն ալ երազուած, ծրագրուած իրականութիւններ են հայ ժողովուրդի քրիստոնէական կեանքի պատմութեան մէջ: Դիտէք թէ Ա. Սահակն ալ տեսաւ երազ մը, որ պահ մը անարեկ ըրաւ զինքն, մտածելով որ իր սերունդին զիծը այլևս պիտի չկրնար արժանաւոր յաջորդներ հասցնել Լուսաւորչի աթոռին համար. բայց իր մտքի և հոգիի աշակերտները փարատեցին այդ վախը:

Դուք գիտէք նաև աւելի փառահեղ և խորհրդաւոր երազ մը, հայ վարդապետներու նախատիպար Սուրբ Մեսրոպին տեսիլը: Հայերէն այբուբէնքին վարպետն ու վարդապետը երազեց շարունակ, մինչև որ լոյսի պէս առատ յոյսը և խանդավառ տեսիլը թանձրացուց, վերածեց հրաշալի իրողութեան մը, որուն շնորհիւ հայ ժողովուրդը և հայ եկեղեցին կ'ապրին և կը շինեն մինչև այսօր իր արտայայտիչը աւետարանով քաղաքակիրթ կեանքի մը:

Իոյր աղուոր գործեր, բոլոր հրաշալի գիւտեր, մարդկային յառաջդիմութեան բոլոր ազդակները, նախ երազներ են, տեսիլներ են որ մտքի և հոգիի յարատեւ դարձակցութեամբ կը վերածուին շօշափելի իրողութիւններու:

Այսօր ձեր ալ պատանեկան կեանքին երազները իրականութիւն մը եղան. լոյսի և շնորհքի մէջ կերտուեցաք նոր կեանքի մը տեսիլները հետապնելու և իրագործելու համար:

Հայ ժողովրդի զոյութեան յարատեւութեան զաղտնիքն է երազը. հայը տեսիլքի ժողովուրդ մըն է: Հայը մինչև հիմայ կորած կորսուած պիտի ըլլար այս երկրագունտի թատերաբեմէն, եթէ չունենար տեսիլը գեղեցիկ և տեսական իրողութիւններ: Դուք սուրէն և կրակէն անցած, հալածուած և իր հայրենիքէն զրկուած ժողովուրդի մը ծոցէն ելաք: Կոտորուեցանք, կոզոպտուեցանք, ոտնակոխ եղանք, բայց կ'ապրինք, եւ նոր կեանքի տեսիլն է որ կ'ապրեցնէ մեզ: Եթէ օր մը զաղրի հայը երազելէ, չուտ կը հասնի մանգաղը մահուան: Եթէ դուք ալ զաղրիք ըլլալէ տեսիլի մարդը, եթէ չըլլաք տեսանող մարդարէներ, կը զաղրիք ճառագայթելէ:

Ասիկա խորանն է լոյսի: Տեսիլի մը պայծառ և կենսատու լոյսերով ողողուած հոգիով ու մտքով միայն պիտի կրնաք ծառայիլ ասոր: Յիշեցէ՛ք Փրկչին պատգամները. դուք աղէք. ուշադրութիւն ըլնէք որ չկորսնցնէք ձեր համը: Դուք լոյս էք. աշխատեցէ՛ք որ չխաւարի ան ձեր ներքը: Աւրուած, անհամ աղը կը նետուի փողոցը և անցորդներ կը կոխկուտեն զայն: Անլոյս ճրագը կը նետուի մէկդի, բանի չի ծառայեր:

Արբաղան քերթողը Լուսաւորչի բեր-
նէն կ'երգէ. — Եկայք շինեցուք սուրբ
գիւրդանն շուշայ, քանզի ի սաւ ծաղկաց մեկ
շոյս ի Հայաստան աշխարհի:

Հայ հոգեւորականին պարտքն է պայ-
ծառ պահել լոյսի խորանը, անոր երազա-
յին եւ տեսական իրականութիւններուն
մէջ:

Խորհրդաւոր է այս օրը ձեր ձեռնա-
դրութեան: Հայ եկեղեցւոյ լուսեղէն խո-
րանին նուիրուեցաք այսօր. ձեր ուխտը
կնքուեցաւ եւ նուիրագործուեցաւ Ս. Հո-
ղոսն շնորհարարչիս օծումով: Լոյսի պէս ա-
նարատ եւ յուէրծական պիտի ըլլայ ձեր
նոր կեանքը:

Բ.

Որպէս զի կարենաք ծառայել եւ ար-
ժեցնել ձեր կոչումն ու պատրաստութիւ-
նը, պէտք ունիք ապահով կանոնի մը:
Սուրբն Պօղոս տուած է այդ կանոնը իր
Տիմոթէոս աշակերտին եւ գործակցին, որ
ձեզ նման երիտասարդ պաշտօնեայ մըն էր՝
նուիրուած Աստուծոյ գործին: Ապահով է
այդ կանոնը, որովհետեւ ուղղակի առաքե-
լական ժամանակներուն փորձառութիւնը
կը բերէ մեզի, ոչ այնքան հեռի մեր Փրկի-
չին ժամանակէն: Դուք սերտեցիք Պօղոս
առաքելային կեանքն ու գործերը: Տեսիլի
հրաշալի մարդն է ան. վստահ իր յայտ-
նութիւններուն եւ հաստատ իր քայլերուն
մէջ: Մեծ Առաքելը սա՛ պատուէրը կու
տայ Տիմոթէոսին. — «Այլ օրինակ լինի՞ր
հաւատացելոց՝ քանիք, զնացիք, սիրով,
հաւատով, սքաւորեալք» (Ա. Տիմ. Դ. 12):
Կանոն մը հինգ յօդուածներով, ամէն մէկ
բառ կշռուած, ճշգրտուած: Աստուծոյ ծա-
ռայութեան նուիրուած հոգիներ այս հինգ
պայմաններով պիտի ապացուցանեն իրենց
օգտակարութիւնը եւ պիտի առաջնորդեն
հաւատացեալներուն, այսինքն՝ իրենց խօս-
քով, իրենց ընթացքով, իրենց սիրով, ի-
րենց հաւատքով եւ իրենց սուրբ վարքով:
Այս պայմաններէն իւրաքանչիւրը մեծ ար-
ժէք կը ներկայացնէ արդէն. բայց բոլորը
միացած պիտի արտայայտուին հոգեւորա-
կաններու վրայ. միայն մէկը կամ երկու-
քը, կամ հինգէն ունէ մէկը առանձինն
բաւական չէ. այլ հինգը միանգամայն:

ԲԱՆԻԻԲ

Պէտք է քարոզել Աստուծոյ խօսքը:
Առաքելակա՛ն է հայ վարդապետին պաշ-
տօնը: Անոր բնմէն Աւետարանի պատգամ-
ները միայն պէտք է ճառագայթեն. անոր
բերնէն աստուածային ճշմարտութիւններ
պէտք է բխին: Լաւ ուսումնասիրուած,
լաւ սերտուած, լաւ մարտուած Աւետարա-
նի մը խօսքերն ու քարոզները, եւ ոչ թէ
անպատրաստ, ճոռոմ, չաղփաղփ խօսքեր:
Ընկերային յարաբերութիւններու մէջ ալ
այնիւ, կշռուած, անուշ խօսքը, որ կը
շինէ լսողը, եւ զղջումի կը բերէ մեղաւո-
րը, որ սփոփանքի ցողիւր կը թափէ վշտոտ
հոգիներուն վրայ: Խօսքը ամէնէն հրաշա-
լի արտայայտութիւնն է մարդկային կարո-
ղութեան: Ան է միջոցը խորհուրդները եւ
իրողութիւնները հաղորդելու ուրիշներուն:
Պէտք է որ տէրը ըլլաք այնիւ, շինիչ եւ
հաղորդական խօսքի: Եւ որպէսզի կարե-
նաք տիպար եւ օրինակ ըլլալ ձեր խօսքե-
րով, պէտք է որ միշտ սորվիք: Ձեր բուն
ուսումնական եւ մտաւորական կեանքը կ'ըս-
կըսի այսուհետեւ: Ի՞նչ որ սորվեցաք զըպ-
րացի մէջ, բաւական չէ ձեր խօսքերը աղ-
ղեցիկ եւ օրինակիւ ընծայելու: Պէտք ու-
նիք աւելիին: Մի՛ դադրիք սորվելէ եւ սոր-
վեցնելէ Աստուծոյ խօսքը, հմտութեամբ,
պարզութեամբ, շնորհքով եւ արդիւնաւո-
րութեամբ:

ԿՆԱՅԻԲ

Խօսքին ընկերն է ընթացքը: Խօսքը
կը կորսնցնէ իր արժէքը եթէ ընթացքով
չապացուցուի անոր իրականութիւնը: Խօս-
քը իր հեղինակութիւնը կ'ստանայ գործ-
նական կեանքէն: Եթէ դուն Բարի եղիւր
քարոզիս ուրիշներուն, եւ սակայն եթէ
ինքնին չար ես դուն, արժէք չունի խօս-
քդ: Պէտք է զգուշանալ խօսող մեքենա-
ներ զառնալէ: Հեղինակութիւնը գործքով,
արդեամբ կը շինուի բարոյական եւ կրօ-
նական աշխարհի մէջ: Չես կրնար օրէնքին
բնները զնել հաւատացեալներու ուսին
վրայ, եւ ձեռքովդ իսկ չմօտենալ ատոր:
Հակառակ է այդ Աւետարանի ոգւոյն եւ
Բարոյականի գերագոյն սկզբունքներուն:
Աւետարանի պաշտօնեային պարտքն է գոր-

ծով կատարել ինչ որ կը քարոզէ բերնով կամ կ'ուսուցանէ: Հաւատացեալներուն ամէնէն չինիչ և ամէնէն անառարկելի դասը տուած պիտի ըլլաք ձեր Գնացիւն, ձեր ապրած գործնական կեանքով, ձեր կենցաղով:

ՍԻՐՈՎ

Հասկնալու համար Սիր բառին իմաստը Պօղոսի բերնին մէջ, պէտք է յիշէք Ա. Կորնթացոց ԺԳ. գլուխը: Մարդիկ կարող են շատ քաջապօրծութեաններ ընել, իրբե արդիւնք իրենց ֆիզիքական և բարոյական ընդունակութիւններուն և կարողութիւններուն, և դուք կրնաք ձեր ծառայութիւններու ընթացքին ընել այնպիսի գործեր, որոնք կրնան զարմացնել ուրիշները, բայց Աւետարանի ոգիով ու բարոյականով անարժէք պիտի համարուին ատենք: Հարուստ մը եթէ իր բոլոր ունեցածը տայ կարօտներուն, եթէ անվախ մէկը ինքզինքը կրակներու մէջ ալ նետէ իրբե՝ ապացոյց իր քաջութեան, այսպիսի անձնագործութիւն մը իսկ անարժէք է. որովհետեւ այս բոլորը ջոյշի համար են, և սէրը չէ ատենց ազդակը: Անկեղծ և անխառն սէրը, որ աստուածային է, գերազանց է մարդկային բոլոր գործողութիւններուն: Զեր ծառայութեան զսպանակը պիտի ըլլայ այդ սէրը. առանց ատոր ո՛րչափ ալ պերճախօս ըլլաք, թանաղի մը պէս անարժէք ձայներ հանած պիտի ըլլաք: Առաքեալը կ'ըսէ. ո՛չ միայն մարդոց լեզուները, այլ նաեւ եթէ հրեշտակներու լեզուն ալ կարենամ խօսիլ, և սէր չունենամ, տարբերութիւն մը չիմ ունենար պղինձէն կամ ծնծղայէն, որոնք տաղտալի զօղանջ մը միայն ունին: Վասնզի ամէն բան եղծանելի է և վաղանցիկ: Սէրն է որ կայուն է և տեական: Աւետարանի պաշտօնակցին հիմնական հարստութիւնն է Պօղոսի հասկցած սէրը: Սէր առ Աստուած, սէր առ տառապեալ մարդկութիւն. անշահախնդիր սէրը, մեր Փրկչին սէրը, որով Ան լոյս տուաւ կոյր աչքերու և ոյժ մարդոց՝ որ կարենան յաղթել մեղքին, այն սէրը որուն կրակով այրեց փճացուց ատելութեան սերմերը զինքը սիրողներու մէջ, այն սէրը որով ինքն սիրեց իրենները և փապառ սիրեացոյ:

ՀԱՒԱՏՈՎՔ

Կարելի չէ առանց հաւատքի յաջողիլ ոեւէ ձեռնարկի և գործի մէջ: Ընդհանուր սկզբունք է տսիկա: Տեսիլի մարդը ամէնէն յառաջ հաւատքի մարդ է: Տեսիլ և հաւատք անբաժան են իրարմէ: Տիմոթէոսին յանձնարարուած հաւատքը, Աւետարանի հաւատքն է: Եթէ չէք հաւատար, չէք կրնար քարոզել, չէք կրնար աշխատիլ, չէք կրնար յառաջգիմել: Զեր բերնէն ելած խօսքերուն, ձեր ձեռքի գործերուն ամէնէն յառաջ դուք պիտի հաւատաք: Եւ զիտէք թէ ո՛րչափ խնդիրներ կան կրօնքի աշխարհին մէջ, որոնք իրականութիւններ են միայն հաւատքի մարդուն համար: Հաւատքը աղբիւրն է կորովի, քաջութեան, զոհողութեան, բարձրագոյն և աղնուաղոյն ծառայութեան: Սուրբն Պօղոս տիպար հաւատացեալն է ամէնէն յառաջ: Անոր հաւատքը Յիսուս Քրիստոսի վրայ այնքան անկեղծ և այնքան հաստատուն էր որ միշտ իր մէջ կ'զգար զԱյն: Անոր չարչարանքները իր մարմնոյն մէջ կը կրէր ան և կը պարծնար Անոր խաչով. իսկ իր վերացումներուն և յափշտակութիւններուն մէջ դէմ յանդիման կը տեսնէր զԱյն: Պօղոս պերճախօս մը չէր, բայց քաջ հմուտ էր հաւատքի գիտութեան, և այդ հաւատքով է որ յաջողեցաւ իր առաքելութեան մէջ: Ի հարկէ, ձեր իրաւունքն է տսիկա, պիտի փափաքիք յաջողիլ ձեր բոլոր խորհուրդներուն մէջ. բայց զիտեք որ հաւատքի մէջ է այդ յաջողութեան զաղանիքը:

Պիտի հանդիպիք անհաւատներու, պիտի չըջապատուիք կրօնքը ծաղրողներէ, պիտի տեսնէք որ կա՛ն կարգ մը մարդիկ որ նոյն իսկ Աստուծոյ դէմ կը հայհոյեն խօսքով ու գրչով, որոնք պիտի դժուարացնեն ձեր ծառայութիւնը. բայց եթէ չունենաք այն հաւատքը, որ կրնայ լուսները խախտել իրենց տեղերէն կամ ծառերը խլել իրենց արմատէն, չէք կրնար յաղթել այդ դժուարութիւններուն: Մշակեցէ՛ք ձեր հաւատքի կարողութիւնը և տուէ՛ք լաւազոյն օրինակը հաւատացեալներուն:

ՍՐԲՈՒԹԵԱՄԲ

Մաքուր կեանքը անառիկ ամբողջն է կրօնաւորին: Բոլոր աշխարհ չարի մէջ է: Իսկ Աւետարանի պատգամն է սրբութիւն, մաքրութիւն: Մեր Փրկիչը իր վերջին ազօթքին մէջ սրբութիւն մաղթեց իր աշակերտներուն համար: Անմաքրութիւններով ողողուած է մարդկային կեանքը: Դուք ձեր մաքուր կեանքին օրինակով պիտի առաջնորդէք ժողովուրդին: Սրբութիւնը նոյն ինքն անմեղութիւնն է: Զգուշացէ՛ք մեղքերէ և մեղանչելէ: Մեր բոլոր ձիրքերն ու առաւելութիւնները կը կորսնցնեն իրենց ընդունակութիւնն ու արժէքը, եթէ չենք սպառազինուած սրբութեամբ: Պէտք է յիշէք որ Աստուած սուրբ է և կը բնակի սուրբերու մէջ, և կը յայտնուի սրբութեամբ: Դուք նոր և սուրբ կեանքի մը կոչուեցաք այսօր և օծուեցաք անոր համար. պէտք է մնաք այն սրբութեան և օծութեան մէջ, որպէսզի կարենաք օրինակ ըլլալ հաւատացեալներու:

Եւ սուրբ կ'ըլլաք, եթէ Պօղոսի պէս խաչուած մնաք աշխարհի և աշխարհը՝ ձեզի, երբ որ չէք քաղեր հասարակաց ցիխոտ ճամբաներէն, երբ որ կը վախճնէք մեղքը որ չմօտենայ ձեզի:

Դեռ շատ երիտասարդ էք: Զեր տարիքին և կարիքին բերմունքով չէք կրնար թափանցել կեանքի մթին և դժուարին կողմերուն: Ինչ որ չէք կրնար տեսնել և հասկընալ այժմ, բայց պիտի գայ ժամանակ մը որ շատ զիւրութեամբ պիտի տեսնէք զանոնք և պիտի ըմբռնէք: Մինչև այդ կէտը՝ փորձառութիւն ըստեած գործնական իմաստութեան ուղիին վրայ պիտի գտնէք զուք զձեզ: Դուք շատ երիտասարդ էք, ըսի, և սակայն օրինակ պիտի ըլլաք ձեզմէ աւելի երիտասարդներուն, ինչպէս նաեւ ձեզմէ վեր և աւելի վեր տարիքի աստիճաններուն վրայ հասածներուն: Օրինակ պիտի ըլլաք ձեր խօսքով, ձեր ընթացքով, ձեր սիրով, ձեր հաւատքով, և ձեր սրբութեամբ, որպէսզի մէկը չհամարձակի արհամարհել ձեր երիտասարդութիւնը:

Օրինակը, այսինքն գործնական կեանքը ամէնէն աւելի համոզիչ դասն է որ կըրնայ տրուիլ հաւատացեալներուն. ամէն ոք կը խոնարհի ատոր առջև, վերէն վար. այլ-

ևւս մեծ ու փոքր չկայ օրինակին առջև. յայտուն և փայլուն իրականութիւնը միայն կայ մէջտեղ:

Յիշեցէ՛ք մեր Մեծ-Վարդապետին անջնջելի օրինակը և ոսկի խօսքերը իր Յուրիկանի առթիւ: Ի՞նչ որ եղած եմ իրբեւ քահանայ եղած եմ: Դուրեան իրեն ընծայուած բոլոր փառքերը վերագրեց իր քահանայական սուրբ կոչումին: Ան ձեռքը անգամ մը դրած էր մաճին վրայ և յիսուն տարի շարունակ իր ձեռքը չվերցուց մաճին վրայէն, չդարձաւ իր ետեւը, այլ նայեցաւ միշտ զէպի յառաջ, ապագային նայեցաւ. վասնզի բոլոր անոնք որ անգամ մը մաճին վրայ դրած են իրենց ձեռքը, բայց կը դառնան և իրենց ետեւը կը նային, ահօսը կը ծօի և իրենք ալ կ'իյնան:

Պիտի գտնուին խոր և ողջ չխորհողներ սր պիտի մեղքնան ձեր երիտասարդի գեղին և շնորհին, պիտի փորձեն ձեզ որ ձեռք քաշէք մաճէն: Զգոյշ և իմաստուն պիտի ըլլաք. անոնք միայն մարդկայինը մտածողներ են, չեն տեսներ և չեն հասկնար աստուածայինը. վասնզի տեսիլի և հաւատքի մարդիկ միայն կը տեսնեն աստուածային բաները, և կ'ըսեն հրապուրչիւնը ուն «Երթ յետս իմ, սատանայ»:

Յիշեցէ՛ք այս փառաւոր օրը ձեր կեանքին մէջ, Էջմիածնի կաթողիկէի լուսափայլ տօնը և օրը ձեր ձեռնադրութեան և օծութեան. յիշեցէ՛ք միշտ կենդանի օրինակը ձեր և մեր Մեծ-Ուսուցչին, որու աշակերտելու բախտն ու պատիւը ունեցաք. յիշեցէ՛ք ձեր սիրելի բարերարը, որուն սիրտը տրոփեց իր Մայրենի Եկեղեցոյն և այս փառաւոր հաստատութեան նուիրեալ հոգիներ պատրաստելու համար. յիշեցէ՛ք ձեր մանկութեան օրերը, Ժառանգաւորաց Վարժարանի և Ընծայութեան գրասեղանները և մտածեցէ՛ք ձեր նուիրման այս խորհրդաւոր օրերուն վրայ թէ ո՛ր էիք և ի՞նչպիսի հանգրուանի մը հասաք, յիշեցէ՛ք այս բոլորը, և օրինակ եղէք հաւատացեալներուն օրանիւք, գնացիւք, սիրով, հաւատովք և սրբութեամբ, ի փառս Աստուծոյ և ի պարծանս Հայաստանեայց Սուրբ Եկեղեցոյ. Ամէն:

ԸՆԹՐԻԲ

Կիրակի երկօրեան հանդիսաւոր էր ընթրիքի սեղանը: Տքթ. Ա. Պարոնիկեան իր տիկնոջ հետ սարքած էին զայն ի պատիւ Միարանութեան եւ նորընծաներուն մանաւանդ, կազդուրելու համար առաւելանէ ի վեր Ս. Յակոբի հոգեւոր խորհրդանքին մէջ խոնջած մարմինները: Պարագային պատշաճ ուղերձներ եղան սեղանի վրայ: Տեղապահ Տ. Մեսրոպ եպս. Միարանութեան անունով շնորհակալութիւն յայտնեց Պարոնիկեան զոյգին եւ օրհնեց զանոնք: Տքթ. Ա. Պարոնիկեան խանդավառութեամբ արտայայտեց իր տպաւորութիւնը օրուան հանդէսներուն եւ իր Մայրենի եկեղեցւոյն կենդանութեան մասին: Տ. Բարգէն եպս. պատասխանեց Տքթ. Պարոնիկեանի ուղերձին եւ շնորհաւորեց Միարանութիւնը եւ նորընծաները: Տ. Մկրտիչ եպս., հայրական յորդորներ ուղղեց նորընծաներուն, իսկ Տիար Դր. Մխալեան, իրրեւ ժողովրդական բաղձանք, յայտարարեց որ ուսեալ եկեղեցականութիւնը զործակցի ուսեալ աշխարհականութեան հետ եկեղեցւոյ զործերուն մէջ: Ժառանգաւորք երկեցին: Դուրեան Սրբազանի ողին եւ անուշ զէմքը տեսիլի մը ստուերներուն տակ կարծես կը լեցնէր պատրիարքական թափուր սեղանը: Ուրախ էին բոլոր սեղանակիցները. զոհութեան աղօթքով կնքուեցաւ ընթրիքի վաշիւքը, եւ նորընծաներ առաջնորդուեցան իրենց մենարանը:

ՔԱՌԱՍՈՒՆՔԸ

Մեր նորընծաները առին ձեռնադրութեան շնորհն ու օծումը, սքողեցին իրենց խոնարհ գլուխները վեղարով եւ գացին Սրբոց Յակոբեանց տաճարին հիւսիսակողմը, Ս. Թորոսի մենիկ եւ կոկիկ եկեղեցին, հոն անցընելու համար իրենց առանձնութեան քառասորեայ չըջանը՝ աղօթքի, ժամերգութեան, խորհրդածութեան, հոգեւոր մարդանքի, ձիսական վարժանքի եւ ընթերցումի հոգեմորոգ զբաղմունքներու մէջ:

Ս. Թորոս ո՛չ միայն եկեղեցի մըն է, այլ նաեւ Մատենադարանը հայերէն Զեռագրաց, որոնք շարուած փակուած են բարեյիշատակ Յարութիւն Պատրիարքի շինել տուած սրբուն ապակեղարաններու

մէջ, հեռի ջուրի եւ կրակի վտանգներէն:

Նորընծայք այդ հոգեւոր եւ հայ մատենագրութեան հայրերուն հոգիի եւ մտքի արուեստովու վաստակով արժէքաւոր սրբաւայրին մէջ շնչեցին Քառասորի խորհրդաւոր անուշութիւնները. հոն կերան իրենց պահոց հացը, հոն քնացան՝ քով քովի շարուած մահճակալներու վրայ, հոգեւոր զինուորութեան մէջ զինակից եւ խաչակից եղբայրներու պէս, Յունիս 22—Յուլիս 21:

Քառասունքը Հին եւ Նոր Կտակարանի հոգեւոր փորձագութիւններու մէկ պատկերն է որ Հայ եկեղեցւոյ մէջ՝ կը վերակենդանանայ նորընծաներուն պարտազընւած փորձերով:

Զեռնագրութենէն անմիջապէս ետքը առանձնանալ ատեն մը, խորհիլ թէ ձեռնադրեալը ի՞նչ էր յառաջ եւ ի՞նչ եղաւ հիմայ, եղած է լաւագոյն եւ ապահովագոյն կերպը ինքնամփոփումի եւ ինքնաքննութեան: Սինայի մենաւորութեան մէջ Մովսէս վայելեց աստուածային փառքին յայտնութիւնը եւ կերտեց օրէնքը, որ ուղղութիւն պիտի տար ընտրեալ ժողովուրդի կրօնական կեանքին եւ բարոյական կենցաղին: Յիսուս Քրիստոս, իր մկրտութենէն ետքը անապատի քառասորեայ մենութեան մէջ պատրաստուած, պարտութեան մատնեց Փորձիչը: Ասոնք յայտնութիւններն են կրօնական կեանքի մեծ փորձագութիւններուն: Աստուծոյ զործին նուիրուողներ պէտք ունին այդ փորձերուն, որովհետեւ անոնք ալ կոչուած են տալու իրենց պատգամները ժողովուրդին, եւ պատրաստ պէտք է ըլլան յաղթելու փորձանքներու: Պէտք է մտածել, պէտք է անդրադառնալ, պէտք է վարժուիլ եւ պատրաստուիլ իրենց պաշտօնին գործնական կերպերուն եւ տեսական սկզբունքներուն կրթագութեան վրայ:

Մեր նորընծաներ՝ կրցան օգտակարապէս գործածել իրենց համար որոշուած առանձնացումի այդ պատահութիւնը, զբրկուելով սովորական կենցաղի պայմաններէն եւ վայելելով ներանձնական կեանքի մը ներշնչումները:

Միայն Հայր Սիոն ստիպուեցաւ ֆրոնանսական հիւանդանոցին մէջ անցընել իր քառասունին կարեւոր մասը, վերաբու-

ժական լուրջ գործողութեան մը ենթարկուելով իր գէմքէն, և հազիւ ապաքինած եկաւ միանալ իր օծակիցներուն Ս. Թորոսի մէջ:

ԱՆԻՐԱՆԻԿ ՊԱՏԱՐԱԳՆԵՐ

Տեղապահ և Ձեռնադրիչ Սրբազանը կարգադրած էր որ նորընծաներ իրենց առաջին պատարագը մատուցանեն Յուլիս 14, ԲՇ — Յուլիս 21, ԲՇ, ինը օրերու ընթացքին, իսկ Յուլիս 22, ԳՇ. Հայր Կիրեղ պատարագէ, նորընծաներուն ձեռնադրութեան խարտաւիլակը և վարժիչը քառասունքի միջոցին:

Ս. Յակոբ տասը օր անընդհատ հոգեւոր հարսնիքի մը խրախճանքով խոնդաւառուեցաւ: Տաճարին տրուած էր հանդիսաւորութեան շուք մը: Ս. Յակոբի աւանդատան մեծարժէք զգեստները, իրարմէ տարբեր նիւթով, չափով և արուեստով, ամէնուն ծաւքին մէջ ալ յիշատակ մը աշխարհի վրայ սփռուած հայութենէն, ի հանդէս կուգային պատմութեան համար աստուածային խորհուրդի նորընծայ պաշտօնեաները, որոնք իրենց առաջին յոյգքին և վարանմունքի թրթռումներուն մէջ կ'ելլէին լուսոյ սեղանը:

Երգեցմունքը ծանր, հանդիսաւոր, ժողովուրդը հրճուալից աղօթաւոր, իրենք պատարագիչները, վերացեալ, հոգեւոր,

մատուցին սուրբ և անմահ պատարագը, քրիստոնէութեան մեծ խորհուրդը, աղօթիցին ամէնուն համար, իրենց անձին համար, յիշատակիցին հանգուցեալները և ողջերը, մխիթարուեցան և մխիթարեցին մեզ:

Աղօթեցինք մենք, մենք ձեռնապսակ գլխով երկցադոյններս, որ աստուածային և երկնաւոր Շնորհը, որ արժանապէս կոչեց այս մատաղ հոգիները Հայաստանայց եկեղեցւոյ սպասաւորութեան, կորովի և անսոյթաք պահէ զիրենք իրենց կոչման մէջ:

Վերջին պատարագիչն էր Հայր Սիոն, Յուլիս 22, ԳՇ.: Պատարագէն ետքը հոգեհանգստեան պաշտօն կատարուեցաւ Ամեն. Դուրեան Եղիշէ Ս. պատրիարքի յիշատակին, հանգիստադրութեամբ Տ. Գեր. Մկրտիչ եպս. Աղաւնուհիի. նորընծաներուն երախտադիտական պարտքն էր այս, զոր եկեղեցւոյ արձակումէն յետոյ, իրենք առանձինն ալ հատուցին՝ երթալով Ս. Փրկիչ, Դուրեան Սրբազանի գերեզմանին վրայ, ուր ներկայ գտնուեցաւ նաեւ բազմութիւն մը ժողովուրդէն:

Կիւլպէնիկեան ընծայարանի աշակերտներուն ուսանողական դասընթացքին պըսակն եղաւ իրենց Ձեռնադրութիւնը, և այս անդրանիկ պատարագներով ալ պաշտօնապէս հուշակուեցաւ իրենց գործնական մուտքը Ս. Եկեղեցւոյ ծառայութեան մէջ:

ԱՌ ՏԷՐ ԳԵՂԱՄ

Ի լեռանցն Զեբունցոց ի յանապասս, դու ԳՐԻԳՈՐ,
 Վարեցար. Տեսեր մահունս ի հասակիդ անխընամ.
 Եւ որդեգիր լեալ Գլխադին՝ ուսար ըզգիր եւ զերգ գոռ,
 Լէ՛ր օրհնաբան, զի կոչեցար զեղովն Հոգւոյն ՏԷՐ ԳԵՂԱՄ:

ԱՌ ՏԷՐ ԶԳԾՆ

Ի սանէ Տէր-Յակոբեանցն ընծայեցար, դու ՆԵ՛ՐՍԷՍ,
 Որդեգիր յՈւխտն Յակովբեանց, լեալ առակե՛ս Գրոց Սրբոց.
 Օ՛ն, ՏԷՐ ԶԳԾՆ, լե՛ր իմաստուն եւ հովիւ քաջ իբրեւ զՄովսէս.
 Սիրեա՛ ըզգիր, ըզբան Փրկչին քարոզեսչիր ի լեզու բոց:

ԱՌ ՏԷՐ ՍԵՐՈՎՔԷ

Որպէս ԱՐՓԻ յարեւելից աղօսաջան ծագեալ լոյս,
 Ընծայեցար ի Սուրբ Սիովն, եւ Դուրեանի առ ոսս եւ հարց
 Առե՛ր նոր լոյս. արդ՝ մի՛ անվոյր առնիցես դու ըզ շնորհաց,
 ՏԷ՛Ր ՍԵՐՈՎՔԷ, եւ ի դերեւ Բարեբարացն հանցես ըզ լոյս:

ԱՌ ՏԷՐ ՇԱՒԱՐՇ

ՄԱՏԹԷՆՈՍ, կրսեր յեղբարս, լի՛ եռանդեամբ ՏԷՐ ՇԱՒԱՐՇ,
 Յո՛ււ լեզ լիցի օրն առաջին արժաստաց քոց նըւիրման.
 Կամաւ եկիր ի սուրբ պաշտօն, ո՛չ ոք էած ըզ քեզ ի քառ,
 Եկեղեցւոյդ քո Մայրենի հաւասարիմ լե՛ր պաշտպան:

ԱՌ ՏԷՐ ԶԵՆՈՐ

Իսկ դու, իննե՛րորդ, յուրիցն վերայ յաւելուած,
 ԳՐԻԳՈՐ կոչմամբն հին, մաղքեմ լինել քեզ յարակայ
 Արքուն, սուրբ, փութաջան, պաշտօնատէր, ո՛չ քնէած,
 Սիրող պատմութեանց որպէս ԶԵՆՈՐ՝ Հայր Գըլակայ:

Աղօրիսք եւ Օրհնութեամբ

ԲԱՐԳԷՆ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

ԿԵՆՍԱԿՐԱԿԱՆ ԳԻՐԵՐ

Յարգելու համար պատմութեան իրաւունքը կ'արձանագրենք մեր նորընծաներու կեանքին գլխաւոր կէտերը, դժուած ուղղակի իրենց գրչէն, զի՞ծեր միայն՝ յըստակ, կարկառուն, որոնց մէջ կը տեսնենք թէ հայկական տառապանքի արհաւիրքներէն ճողպրած անտիական զիմազիծներ են ասոնք, որ Ս. Յակոբի հովանիին ներքեւ կազմուեցան ու պատրաստուեցան սրբազան ծառայութեան համար:

Տ. ԴԱԻԹ ԱԲՂ. ԶԱԼԳԵԱՆ

Ծնած էմ 1906-ին Այնթապ: Հօրս անունը Ալեքսան՝ իսկ մօրս Հայկանուշ, որ դուստրն է Տէր Կարապետ քհնյ. Կիւլիւզ-Էանի: 1909-ին Ատանայի կոտորածին զոհ գացած է հայրս, Հասանպէշլիի մօտերը, սրտաճմլիկ պարագաներու ներքեւ: Այսպէս երեք տարեկանին կորսնցնելով հայրս, որը կը մնանք երկու եղբայրներու և մէկ հասակ քրոջ հետ՝ մօրս խնամքին տակ:

1912-ին, վեցամեայ, մանկապարտէզ սկսայ յաճախել, կը մտնեմ Ազենական զպրոցի նախապատրաստական բաժնին մէջ:

Հաղիւ թէ վեց ամիս անցած, կը պայթի աշխարհաւէր մեծ պատերազմը. 1914-ին ռուիշ շատերուն հետ մենք ալ կը քշուինք մեր տունէն: Սաստիկ անձրեւոտ և փոթորկալի օր մըն էր, երբ սկսանք աննկարագրելի չարչարանքներով չորս օրուան ճամբորդութիւնը՝ մինչև որ հասանք Եփրատի եզերքը: Հոս մնացինք 15 օր աւագակներու մշտական յարձակումներուն ենթակայ, յետոյ պարագաներու բերմամբ անցանք Պերէճիք քաղաքը, ապտելով Տէր-Զօրի արհաւիրքներէն: Զօրս երկար և տաժանելի տարիներ անցուցինք Պերէճիքի մէջ, և փախտական Հայէպ եկանք, ուրտեղ մօրս մահուան գոյժը առինք: Այլ-ևս բոլորովին որը՝ Ահարոնեան որբանոցը ընդունուեցայ. տարիի մը չափ հոն մնալէ վերջ Հայֆա եկայ եղբօրս քով: Տարի մըն ալ Հայֆա անցընելէ վերջ, ինքզինքս գտայ 1919 տարւոյն վերջերը:

Ժառանգաւորաց Վարժարանի վերաբացման տօթիւ 1920 տարւոյ Սեպ. 20-ին,

եկայ Երուսաղէմ և զպրոց ընդունուեցայ:

Նախապատրաստական դաստրանէն սկսեալ վեց տարի ուսանելէ վերջ սարկաւազ ձեռնադրուեցայ և կոչուեցանք Կիւլ-սինկեան Ընծայարան մեր հանգուցեալ Բարարին մականունով: Զօրս տարի ուսանելով՝ Տիրոջ օգնութեամբ արժանացանք քահանայական սուրբ աստիճանին, Նախախնամական կարգադրութեամբ մը՝ մեծ սպանդէն ճողպրելէ ետք: Ուրիշ կերպով չեմ կրնար բացատրել թէ ինչո՞ւ ես ալ զոհ չեմ գացած Գողգոթայի ճամբուն վրայ:

Տ. ՍԻՈՆ ԱԲՂ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ծնած է 1906-ին Վանայ Կերաշէն գիւղը: Աւագանի անունն է Սարգիս: Զաւակըն է Իսաչան և Վարդուհի ամուլին, որոնք բարեկեցիկ և մաքուր կեանք մը կ'ապրէին իրենց պղտիկ ծովեկերեայ գիւղը: Ծնողքը ունէին երէց դաւակ մըն ալ Յարութիւն անունով, որ 1918-ի գաղթին Վասպուրականի մէջ մնացած է և անյայտ է, ինչպէս նաև 3 աղջիկներ՝ մեռած պատերազմի ընթացքին:

1915-ի կուռին Վասպուրականի ժողովուրդին հետ կովկաս անցած է: Երկու քուկէս տարի վերջ Վան վերադարձած է, և 1918-ին Վասպուրականի գաղթականներուն հետ Ուրմիոյ և Պարսկաստանի վրայէն՝ կոռւի ընթացքին՝ անցած է Միջագետք՝ Պագուպա: Հոն որբանոց մտած է, ծնողքը մեռած ըլլալով: Որբանոցով փոխադրուած է Նահր-էլ-Օմար, Պասրայի քով, և անկէ ալ 1921-ին որբանոցի հետ դարձեալ Բարեկործականի ջանքերով հաստատուած է Երուսաղէմ, Արարատեան որբանոց-վարժարան, ուր առած է նախակրթութիւնը: Իսկ 1923 Սեպտ. 26-ին 10 ընկերներով Ժառանգաւորաց Վարժարան մտած է և դասընթացքը աւարտելով՝ Սարկաւազ ձեռնադրուած է եօթը Կիւլպէնկեան դասընկերներով՝ Ս. Պատրիարքէն, 1926, Հոկտ. 3-ին, Կիրակի:

Տ. ՀԱՅԿԱԶՈՒՆ ԱԲՂ. ԱՐԱՆԱՍԵԱՆ

Ծնած էմ Վան (քաղաքի մէջ) 1908-ին: Կօրս անուն Յովսէփ և մօրս՝ Դայիանէ. հոն ապրած էմ մինչև 1910: 1910—1914 հայրենի գիւղս Բերդակ գացած էմ, և նախնա-

կան կրթութիւնն առած՝ մեր գիւղի վարժարանին մէջ: 1914—1915-ի Վանի հերոսամարտին Վան կը գտնուէինք, և 1916-ին զաղթեցինք Կովկաս և բնակեցանք հայաբնակ գիւղեր և քաղաքներ Ղարահամլու, Ղամուրլու և այլն: 1918-ին վերադարձանք Վան և քանի տմիս վերջ Մարտ 21-ին տեղի ունեցաւ Վասպուրականի «նահանջ Բիւրոց»-ը ղեկի Պարսկաստան և անկէ Պաղտատ. հոս Հայ-Տարազիւոց Որբանոց մտայ 1919-ին: 1920 Օգոստոս 31-ին Պաղտատէն Պասրա, և 1922 Յունվար 25-ին ղեկի երուսաղէմ. 1922 Փետր. 11 երուսաղէմ Հ. Բ. Ը. Միութեան Արարատեան Որբանոցը՝ մինչև 1923 Սեպտ. 26: Ժառանգաւորաց Վարժարանը մտանք 1923 Սեպտ. 26-ին 11 ընկերներով և չըջանաւորաւ նոյն դպրոցէն 1926-ին: 1925 Փետր. 4, մեծ պահոց Ա. չորեքշաբթին Ուրարառի Հոգեւոյս Դուրեան Սրբազանէն: 1926 Հոգեւոր 3-ին սարկաւազութեան Ս. Աստիճան՝ նոյն լուսահոգի Սրբազանէն: Դրեթէ չորս տարի սարկաւազ մնացինք, 1926 Հոգ. — 1930 Յունիս, և յետոյ քահանայ ձեռնադրուեցանք 1930 Յունիս 22 Կաթողիկէ եկեղեցւոյ տօնին: Իրեւաւարտաճառ ուսումնասիրեցի Յովհաննէս Օձնեցի Հայրապետի (717 — 728) «Ճառ ընդդէմ երեսութականաց»:

Տ. ՊԱՐԳԵԻ ԱԲՂ. ՎՐԹԱՆԷՍԵԱՆ

Ծնած եմ Փոքր Ասիոյ Պալքէսի քաղաքին մէջ 1905 Մայիս 8-ին: Հայրս Վրթանէս՝ կառավարական պաշտօնեայ, անտառաց տնօրէնութեան աւագ քարտուղար էր և անգամ՝ տեղւոյն քաղաքական ժողովին: Մայրս՝ Կիւլհանըմ (Վարդուհի): Եղբայրներուս մէջ երրորդն եմ ծննդեան կարգով, ունեցած եմ քոյր մըն ալ:

Նախնական կրթութիւնս առած եմ տեղւոյն մանկապարտէզին և աղգային նախակրթարանին մէջ: Ապա՝ հօրեղբորս փափաքովը Պոլիս բերուած եմ և հոն Լանկայի Միասեան Վարժարանին մէջ երկու տարի (1918—1920) ուսումնաւորուեցաւ եմ: Ապա՝ Կեղրոնական Վարժարանի երկրորդ դասարանը մտած եմ և լրացուցած

եմ չորրորդ դասարանը (1920—1923):

Վերջին անգամ 1922-ին, երբ Յոյները Փոքր-Ասիոյ արեւմտեան նահանգներէն սկսան խուճապով նահանջել, թուրքերու կողմէ անլուր տանջանքներով նահատակուեցան ի մէջ այլոց նաև Վրթանէսեան ընտանիքին բոլոր անդամները: Ես հրաշքով ազատեցայ: Քաղաքին մէջ պատահած ղեպքերը մեծապէս աղգեցին և ցնցեցին ամբողջ էութիւնս: Աղգիս ծառայելէն զատ ուրիշ վրէժի միջոց մը չգտայ: Արմաշի Խնամակալութեան Պալատի մէջ բացած Ընծայարանին աշակերտներէն եղայ (1924): 1925 Մարտ 31-ին երուսաղէմ ժամանեցի, ուր՝ բարեբախտութիւն բուռեցայ ողբացեալ Բարեբաք Պատրիկ Էֆէնտիին ծախքով բացուած Կիւլպէնկեան Ընծայարանին աշակերտուել:

1926 Հոկտ. 3, սարկաւազ ձեռնադրուեցայ յաւէտ ողբացեալ և մեր ուսուցիչ հոգեւոյս Դուրեան Սրբազանէն:

Վարդապետական աւարտաճառ տըրւեցաւ ինծի Եղիշէի Բ. Յեղանակը: Դուրեան Սրբազանին աշակերտած եղայ 1926 — 1930:

Տ. ԳԵՂԱՍ ԱԲՂ. ՔԱՍԻՄԵԱՆ

Ծնած եմ Զէյթուն 1908-ին, հօրս անունն է Փանոս. մօրս Զարման: Վեց դասակներ ունէր հայրս. երկուքը աղջիկ, չորսը տղայ: Հօրս վեց դասակներուն վերջընթերն էի: Քաղաքիս մէջ մանկական չըջանը բարացուցող մանկապարտէզի ընթացք չեմ ունեցած: Եւ արդէն հաղիւ 6 տարեկան, եկաւ համալսարհային 1915-ի մեծ պատերազմը: Թրքահայաստանի մէջ առաջին անգամ տարազրուութեան հանուեցաւ Զէյթուն: Դէպի տարազրութիւն մեր ճամբուն վրայ գլխաւոր կայաններ ունեցանք նախ Մարաշ, Այնթապ, Բասուլայն, Եղեւիս, և ապա Տէր-Զօր — մարդկային սպանդանոցը —:

Տէր-Զօրէն անցանք անապատներու խորերը. հօրս և մօրս ողբալի կորուստէն ետքը, հրաշալի կերպով ինքզինքս կրցայ յանձնել անապատի վաչկատուն-Պէտէվի-

ներու-ցեղերուն: Ասոնց մէջ չորս տարուան ողբերգական, կսկծալի, հովիւի երազային կեանք մը անցնելէ հետքը, չեմ գիտեր թէ ի՞նչ հրաշքով, Մուսուլի մէջ նոր բացուած որբանոցին մէջ գտայ ինքզինքս 1919-ին: 1920-ին Պաքուպա, Վանցիներու կազմած որբանոցին խառնուեցանք: 1921-ին փոխադրուեցանք Նահրէլ-Օմար: 1922-ի Յունվարին, Պաղատարի Տարագրելոց մարմինը որբանոցը երուսաղէմ փոխադրեց և յանձնեց Հ. Բ. Բ. Միութեան: 1923 Սեպտեմբեր 26-ին, Ժոնգ. դպրոց մտանք խումբ մը երիտասարդներու հետ, կրօնական սուրբ սքեմը կրկնուփափաքով: 1923-1926, դպրոցական կանոնաւոր շրջան մը բոլորելէ հետքը, սարկաւագ ձեռնադրուեցանք 8 հոգիով և կոչուեցանք Կիւլպէնկեան Ընծայարանի սաներ: 1926 - 1930, Ընծայարանի դասընթացքը աւարտելէ վերջ կոչուեցանք քահանայութեան սուրբ աստիճանին, Բրիտանիայի եկեղեցիին ընդհանրապէս, Հայց. Առաքելական եկեղեցիին մասնաւորապէս ծառայութեան փոքրիկ բաժին մը բերելու նպատակով:

Տ. ԶԳՈՆ ԱԲՂ. ՏԵՐ-ՅԱՆՈՒԿԵԱՆ

Աւագանի անուամբ Ներսէս: Ծննդավայրը՝ Բէօջանի (Վան): Հօրը անուն՝ Պետրոս. մօրը՝ Սրբուհի: Հայրը Տէր-Պետրոս, մեծ հայրը Տէր-Յակոբ, և հօրեղբայրը Տէր-Յովհաննէս (այժմ ի Միջագետք), յաջորդաբար կոչուած են քահանայութեան ու իրր այդ մէկ դարէ աւելի ծառայած են Հայ. եկեղեցոյ: Զգօն արեղայ ուրախ է որ իր նուիրումով պիտի փառաւորէ իր հայրերուն ասպարէզը ու միեւնոյն ատեն տխուր՝ վաճառի կը կարծէ թէ վերջինը պիտի ըլլայ: Մանկութենէն հետեւած է իր գիւղի նախակրթարանին: 1915-ի Վանի Ապրիլեան պատերազմի նախօրեակին կ'ապաստանի Լիմ անապատ: Վասպուրականի մեծ գաղթերուն առթիւ երկիցս (1915—1916) կ'երթայ Ռուսահայաստան, Ս. Էջմիածին, Կամարու, և այլն: 1918 Մարտ 21-ին իր հայրենակիցներէն բխուորտներու հետ կը նահանջէ Սալմաստ, ապա կ'անցնի Ուրմի, Համատան, Սուլթանապատ և Պաղատա, ուր կ'ընդունուի

Պաղատարի Հայ Տարագրելոց Մարմինին հովանաւորած որբանոցը և կ'աշակերտի բարձրագոյն դասարանին: 1920-ին որբանոցով կը փոխադրուի Նահրէլ-Օմար. 1922-ին կու գայ երուսաղէմ: Հոս Հ. Բ. Բ. Միութեան «Արարատեան Որբանոց»-ին մէջ քանի մը ամիս մնալէ յետոյ Հոկտ. 3-ին կ'ընդունուի Ժոնգ. Վրթ. ք: 1926-ին կը լրացնէ մեր վարժարանին ընթացքը և իրր սան Կիւլպէնկեան Ընծայարանի Հոկտ. 3-ին կը ձեռնադրուի Աւագ Արեղ. լուսահոգի Դուրեան Ս. Պատրիարքէն:

Զգօն արեղայի աւարտական ուսումնասիրութիւնն եղաւ Ս. Ներսէս Ծնորհալիի Ողբ Եղեւիոյ քերթուածը:

Տ. ՍԵՐՈՎԷԷ ԱԲՂ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ

Ծննդեան թուական 1908:

Ծննդավայր՝ Վանէն կէս ժամ հեռու Ծվստան գիւղ:

Հայրս Յովհաննէս երկրագործ. մայրս Տիւլպար: Ընդհանուր պատերազմէն առաջ հայրս զինուորագրուեցաւ. իսկ ընդհանուր տեղահանութեան ատեն եղբօրս մօրս և երկու քոյրերուս հետ միասին տարագրուեցանք Ռուսահայաստան, երկու տարի հետք նորէն Վան վերադարձանք. այս միջոցին հայրս որ Ռուսերէն գերի բռնուած և Սիպերիա զրկուած էր կը վերադառնայ ու կը միանայ մեզի: 1918 Ռուս յիզափոխութեան հետեւանքով Ռուսեր կը ձգեն Վան ու մենք ստիպուած անոնց կը հետեւինք. սակայն չուտով Ռուսաստանի ճամբան կը զոցուի և մենք Պարսկաստանի ուղին կը բռնենք: Այս միջոցին հայրս կը մեռնի. եղբայրս արդէն զինուորագրուած էր, քոյրերս մեռած՝ մայրս ու ես միմեկ մնացինք: Պարսկաստանէն Անգղիային երու հովանաւորութեամբ Միջագետք հասանք. հոս մայրս ալ կորսնցնելու զժրախտութիւնը կ'ունենամ ու Պաղատարի Հայ Տարագրելոց մարմին լրացած որբանոցը կը մտնեմ: Այս և ասոր շարունակութիւնը կազմող Արարատեան որբանոցին մէջ կը ստանամ նախնական կրթութիւնս: 1924-ին Արարատեան որբանոցէն երուսաղէմի Ժառանգաւորացը կը մտնեմ: 1926 Հոկտեմբեր 3-ին Սարկաւագ կը ձեռնադրուինք 8 ընկերներով Դուրեան Սրբազանէն, իսկ

1930 Յունիս 22-ին Մեսրոպ Սրբազանէն կ'ընդունինք քահանայական կարգը 8 ընկերներով:

Տ. ՇԱԽԱՐՇ ԱԲՂ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Ծնած էմ 1906-ին, Աղիգլիէ. մկրտուած է անած Հաճէն՝ ուր անցուցեր էմ մանկութիւնս մինչև 1915: Ընտանեօք (հայրս՝ Գալուստ, մայրս՝ Երանուհի) տարագրուեցանք զէպի Տէր-Զօր, անկէ Մուսուլ եւ հաստատուեցանք Քէրքուք՝ մինչև անգլիական տիրապետութիւնը, որ Պաղտատ փոխադրեց Քէրքուքի կարուանին բեկորներս: Պաղտատի մէջ մտայ Աղգ. Մանկապարտէզ, յետոյ մօտ հինգ հարիւր որբերու հետ զրկուեցանք Բօր-Սաիտ, ուր Սիսուան մանկապարտէզին աշակերտեցայ:

Կրկիկիան Յունաստան կառավարութեան հովանաւորութեան անցնելէ հետք Ատանա դացինք. նախախնամութիւնը այնպէս տնօրինած էր որ հայրիկս բազմահազար կրկիկեցիներու իրենց ծննդավայրը վերադառնալու հոսանքէն չտարուի եւ Հաճէն չերթանք առ ի զղուշութիւն:

Աշակերտած էմ Ատանայի Արգարեան (1919-1920) վարժարանին եւ բողոքականներու Գոլէճին: Հիւս. Ամերիկա երթալու համար ճամբայ ելանք ու քէմալական յառաջխաղաչութիւն պատճառաւ ծնողքէս բաժնուելով Կիպրոսի Լիմասօլ քաղաքը մնացի տարի մը որբանոցի մէջ: Խաղաղութեան վերահաստատումով վերադարձայ Ատանա եւ այս անգամ ընտանեօք ճամբայ ելանք. դարձեալ ձախողելով իջանք Զահէ՝ ուր տարիի մը չափ մնալէ վերջ հաստատուեցանք Դամասկոս որու Աղգ. վարժարանին շրջանը աւարտեցի (1925-ին) վկայականով: Տեղւոյն պատրիարքական երբեմնի փոխանորդ Տ. Վահան Վրդ. Գէորգեանի կողմէ երեսօղէմի ժառանգաւորաց վարժարանը զրկուեցայ ուրիշ չորս ընկերներու հետ: 1926 Հոկտ. 3-ին սարկաւազ ձեռնադրուեցայ յաւէտ ողբացեալ Դուրեան Պատրիարք Սրբազանէն, Կիւլպէնկեան Ընծայարանի եօթն ընկերներովս եւ մինչև 1930-ի տարեշրջանը աշակերտած էմ նորին Սրբազնութեան եւ Տ. Բարդէն Եպս. Կիւլքէտէրեանի եւ այլոց:

1930 Յունիս 22. Եկեղեցւոյ Տօնին ա-

րեղայական աստիճանը ընդունեցայ Տ. Մեսրոպ Եպս. Նշանեանէ, ու թ ընկերներով:

Տ. ԶԵՆՈՒ ԱԲՂ. ՎԱՀԱՆԵԱՆ

Ծնած էմ Խարբերդի Զարսանճազ գաւառի Բաշադաղ գիւղը. 1906 Փետր. 17-ին: Աւագանի անունով Գրիգոր:

Զաւակն էմ Դանիէլ եւ Խաթուն Վահանեանց: Փոքր հասակէ զրկուած ըլլալով ծնողքէս, Սարգիս Անձ հօրս խնամքը վայելած էմ:

Մանկարանի ուսումս ստացած էմ մեր գիւղի աղջային վարժարանը:

Կրթարանի եռամեայ շրջանը աւարտած էմ երկու տարիէն, շնորհիւ կարգ փախցնելու արժանանալուս, եւ նոյն դասընթացքի վկայականն ստացած էմ Խարբերդի Եփրատ դղիճէն:

Վարժարանի քառամեայ տարեշրջանին միայն երեք տարին լրացուցած էմ երեսօղէմի ժառ. Վարժարանին մէջ:

Ուրարակութիւն ընդունած էմ հանդուցեալ աղգապարձանք Դուրեան Սրբազան Պատրիարքէն:

Սարկաւազ ձեռնադրուած էմ հոգեւորայ Տ. Եղիշէ Սրբազան Եպս. Զրկնիկիւրեանէն, 1928, Հոկտ. 12-ին:

Կուսակրօն Դահանայ ձեռնադրուեցայ Գեր. Տ. Մեսրոպ Սրբազանէն, 1930, Յունիս 22-ին:

Կեանքիս նպատակն է օգտակարութիւն՝ Աղգիս եւ Վանքիս (*):

(*) Հայր Զենոր, ժառանգաւորաց վարժարանի մէջ աշակերտակից էր մեր ութ նորընծաներուն: Կիսակատար թողուց իր ուսումը եւ պահ մը դուրսը զեղարուեստի ճեւեռելէ հտըր, միաբան եղաւ Ս. Յակոբի, եւ զոճացուցից կերպով ծառայեց Ս. Յարութեան Տաճարին մէջ:

Տեղապահ Սրբազան իր ձեռնադրութեամբ կարգակից ըրաւ Հայր Զենորը իր նախկին դասընկերներուն:

ՎԱՍԵՄ. ՊՈՂՈՍ ՓԱՇԱ ՆՈՒՊԱՐԻ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նշանաւոր հայուն մահուան դոյժը
Հ. Բ. Ը. Միութեան եկրպոստի Շրջ. Յանձ-
նաժողովի կողմէն հազարդուեցաւ թէ՛ Պատ-
րիարքարանիս և թէ՛ Հ. Բ. Ը. Միութեան
Երուսաղէմի Մասնաժողովին:

Պատրիարքական Տեղապահ Գեր. Մե-
րոպ Ս. Եպս. Նշանեան, գութկան հեռա-
գիրը առնելէ ետքը, կարգադրեց որ հե-
տեւել օրն իսկ, Յունիս 28, ՇԲ. Մեծն
Ներսէսի Տօնին, հանդիսաւոր պատարագ
մատուցուի Սրբոց Յակոբեանց Տաճարին
մէջ, Գլխադիրն սեղանին վրայ և կատար-
ուի հոգեհանգստեան պաշտօնը:

Նախապէս ծանուցուած ըլլալով այս
կարգադրութիւնը երուսաղէմի Հայոց, բա-
ւական ժողովուրդ ներկայ էր եկեղեցին.
միւս կողմէն նախակրթարանի և Մանկա-
պարտէզի երկուսն ուսանողներ իրենց հա-
մագլխատներով շարքեր բռնած էին սրբա-
վայրին մէջ: Պատարագիւն էր Բարգէն
Սրբազան, որ ճաշու գիրքին ընթերցումէն
ետքը խօսեցաւ իր քարոզը, Յիւսէֆ Դե-
աւազնադրեց ընթերցումով (Եբր. ՓՊ. 7) և
ըսաւ թէ այսօր հայ ազգին երկու մեծ ա-
ռաջնորդները կը յիշենք, մին՝ պատմա-
կան մեծ դէմք մը, Հայ. Եկեղեցւոյ երեկի
Հայրապետներուն մէջ հազուապէս հոգե-
ւորական մը, Ս. Լուսաւորչի սերունդէն,
Սուրբն Ներսէս, իսկ միւսը, մեզի ժամա-
նակակից և գործակից անձնաւորութիւն
մը, աշխարհական Առաջնորդ մը Վսեմ.
Պօղոս փաշա Նուպար:

Մեծն Ներսէս զինուորութեանէ կոչուե-
ցաւ կաթողիկոսութեան, Արշակ թագաւո-
րին ստիպումով, և հեղինակը եղաւ մար-
դասիրական այնպիսի ձեռնարկներու և
հաստատութեանց Հայաստանի մէջ, Դրդ
դարուն, որոնք յատուկ են մեր այս լու-
սաւորեալ դարերուն: Այն ատեն անձա-
նօթ էր Ամերիկա և Եւրոպայի մէջ հեթա-
նո՞ս էր ժողովուրդներուն մեծամասնու-
թիւնը: Մեծն Ներսէս, քրիստոնէական
լուսաւոր տեսիլներով օժտուած Առաջնորդ
մը, գործնականացուց Աւետարանի մար-
դասիրական սկզբունքները, կազմակեր-
պեց դպրոցներ յոյն և ասորի լեզուներով,
հաստատեց հիւրանոցներ, հիւանդանոց-

ներ, ձերանոցներ, աշխատեցաւ քնջել հայ
բարքերու մէջէն հին հաւատքին վերջա-
մնացութիւնները, և իր առաքինութիւն-
ներուն թափը զգացուց նոյն իսկ հայ ար-
քունքի մէջ, կշտամբելով հոն տիրող բա-
րոյական ապականութիւնները: Մեծն Ներ-
սէս կենդանի կոթող մըն է հայ պատմու-
թեան մէջ և լուսաշող առաջնորդ մը Հայ
Եկեղեցւոյ ոյ մէջ:

Իսկ հնգշ. Պօղոս փաշա մեծ մարդա-
սէրն է մեր ժամանակներուն: Անոր կեն-
սագրութիւնը հրատարակուած է, հետա-
քըքիրներ կրնան կարգաւ կրկին կրկին:
Ես այս հոգեւոր հանդէսին մէջ, իրրեւ ծա-
նօթ մեծանուն հանգուցեալի անձին և
գործերուն, պիտի բռնեմ որ մեր գնահա-
տանքը և յարգանքը Անոր հանդէպ, չէ
ուղղուած անոր արտղոսին և դրամին, այլ
անոր ծառայութեան սկզբունքին և կեր-
պին:

Պօղոս փաշա ամէնէն յառաջ մա՛րդ
մըն է, և կատարելագործուած մարդ մը:
Ան լու պատրաստութեամբ նետուեցաւ
կեանքի պայքարին մէջ, մշակուած ուղե-
ղով և արուեստի և դիտութեան դրահներով
զինուած: Այս պատրաստութեան շնոր-
հիւ է որ ան բազմապատկեց իր հայրենի
հորատութիւնը և զայն գործածեց ի նպաստ
հայ ժողովուրդի պէտքերուն՝ բարեգործու-
թեան բոլորովին նոր, մարդասիրական կեր-
պերով. ան իր ողջութեան իր իսկ խել-
քով ու ձեռքով յատկացուց հայ ժողովուր-
դին գրեթէ ինչ որ ունէր: Եւ այս բոլորը
ըրաւ այնպիսի համեստութեամբ մը, որ
կատարելապէս աւետարանական է: Պօղոս
փաշային ամէնէն մեծ և իր սրտին ամէնէն
մօտիկ ձեռնարկն եղաւ Հ. Բ. Ը. Միու-
թիւնը: Բարեգործականը, որուն ստոյգ
նշանակութիւնը դժբախտաբար դեռ չէ ըմ-
բռնուած պէտք եղածին պէս հայ ժողո-
վուրդի բոլոր խաւերուն մէջ, այնպիսի
կազմակերպութիւն մըն է որ կը միացնէ
բոլոր հայերը իրենց ազգային կեանքին
մէջ, առանց խտրելու սեռը, տարիքը,
դասանութիւնը, կուսակցութիւնը: Եւ այս-
պիսի Միութեան մը շնորհիւ է որ հայ ազ-
գը պիտի կրնայ հոգալ իր ներքին պէտ-
քերը և կարօտ չըլլալ օտարներու օգնու-
թեան:

Պօղոս փաշա Բարեկործականով ամէնէն գործնական զտը տուաւ հայ ժողովուրդին՝ միութեան վրայ: Այնպէս որ Բարեկործականին բարոյական ներքին արժէքը շատ աւելի բարձր է և հարուստ քան թէ անոր նիւթական հարստութիւնը, որ զժախտաբար զեռ շատ հեռի է Բարեկործականի հանդուցեալ հիմնադրին զիտած նպատակէն. որովհետեւ հայ ժողովուրդը այս քառորդ դարու ընթացքին մէջ զեռ չկրցաւ ըմբռնել Հ. Բ. Ը. Միութեան ոգին. այն ոգին որուն պէտք ունի մանաւանդ այսօր ազգովին վերաշինուելու և ուժովնալու համար:

Այսօր ժողովուրդը ևնք այս սրբավայրի մէջ յարգելու համար հայ ազգին աշխարհական մեծ Առաջնորդին յիշատակը, որ միշտ կենդանի պիտի մնայ այս ժողովուրդին մէջ և պէտք է մնայ և առաջնորդէ մինչև որ հասնի իր նպատակին: Օրհնենք իր յիշատակը և ազօթենք որ Տէրը լուսաւորէ իր հոգին:

Ս. Պատարագի աւարտումէն ետքը կատարուեցաւ հոգևհանգստեան պաշտօնը Պատարագական Տեղապահ Մեսրոպ Սրբազանի հանդիսադրութեամբ: Շատ ներդաշնակ և սրտաշոյղ եղաւ պաշտամունքի այս մասն ալ, թրթռացնելով հաւատացեալ հոգիները, որոնք եկեղեցիէն ելան, տանելով իրենց հետ հայ ժողովուրդի մեծ առաջնորդներուն անմոռանալի յիշատակները:

Այս հոգեւոր հանդէսէն զտ Յիսուսակի Հանդիս մըն ալ սարքուեցաւ Հ. Բ. Ը. Միութեան Երուսաղէմի Մասնաճիւղի կողմէն, Յուլիս 5, ՇԲ. երեկոյ, ժամը 7.20—8.30, ժառանգաւորաց վարժարանի սրահին մէջ, նախագահութեամբ Պատրքին. Տեղապահ Գեր. Տ. Մեսրոպ Ս. Եպս. Նշանեանի և ներկայութեամբ Երուսաղէմի Կառավարիչ Վսեմ. Գրիթ Բոչի:

Սրահը ողողուած էր ելեքարական յորդ լուսով. սրահի արեւմտեան ճակտին վրայ Մեծ Հանգուցեալին պատկերը՝ չըջանալուած սև շղարշներով:

Նախագահ Սրբազանը զբաւոր ուղերձով մը բացաւ հանդէսը, ի վեր հանեց Պօղոս փաշային ծառայութիւնը: Տիար Լեոն Զէնեան՝ անդիլերէն զբաւոր ուղերձ մը քաւ Երուսաղէմի Վսեմ. Կառավարչին:

յանուն Հ. Բ. Ը. Միութեան Երուսաղէմի Մասնաճիւղին, պատկերացուց Պօղոս փաշայի և անոր Հօր մարդասիրական ծառայութիւնները, Բարեկործականի նպատակն ու գործունէութիւնը, և հակիրճ տեղեկութիւն մը Միութեան Երուսաղէմի մասնաճիւղին վրայ: Ն. Վ. Երուսաղէմի Կառավարիչը այնքան ներշնչուեցաւ այս ուղերձէն որ՝ բեմ ելաւ և շատ համակրալից խօսքեր ուղղեց Հայ եկեղեցւոյն, հայ ժողովուրդին հասցէին, և զիտել տուաւ թէ ինքն այս միջոցին Հայց. եկեղեցւոյ պատմութիւնը կը կարդայ. և կարելի չէ որ երբ մէկը կարդայ այդ պատմութիւնը՝ և չհամակրի Հայոց եկեղեցւոյն: Պարծառքով յիշեց Դուրեան Սրբազանի հետ իր ունեցած մտերիմ բարեկամութիւնը և յայտարարեց որ հոս հաստատուած Ընծայարանը իր շունչը պիտի տարածէ շատ հեռուները. զովեց Պօղոս փաշայի մարդասիրական մեծ ոգին, որ զոյութիւն տուաւ Բարեկործականի: Տիար Գրիգոր Մխալեան կարդաց Պօղոս փաշային կենսագրութիւնը, որուն մէջ խնամքով շեշտեց Մեծագործ Հայուն ազգային ծառայութեան հանդրուանները և նուիրած գումարները: Բարգէն Սրբազան էր վերջին խօսողը, որ շատ կարեւոր իրողութեան մը վրայ դարձուց ունեկնորներուն ուշադրութիւնը. ամէն մարդ, հայ թէ օտար, ամէնքն ալ կը խոստովանին որ մեծ անձնաւորութիւն մըն է Պօղոս փաշայ խելացի մարդ մը. որ իր խելքն ու գրամը նուիրած է իր ազգին. մեր մէջ ալ, ամէն հայ, ինչպէս նաեւ հայ մամուլը, առանց բացառութեան, զովեաներով կը յիշատակեն անոր առաքինութիւններն ու ազգային ծառայութիւնները: Եթէ այս բոլոր գնահատումներ անկեղծ և զովեաներ իրական են, և վստահ եմ որ է՛ն, այն ատեն պէտք է գործնականապէս յարգել հանգուցեալին յիշատակը՝ բոլորուելով Հ. Բ. Ը. Միութեան շուրջը. որովհետեւ Բարեկործականը Պօղոս փաշային միակ խեղալը եղաւ, իր կեանքին վերջին 25 տարիները Բարեկործականին նուիրեց, անով զբաղեցաւ, անոր վրայ խօսեցաւ, և ուղեց որ հայ ժողովուրդը հասկնայ զայն:

Այս և ասոր նման Յիշատակի հանդէսներ, սպասուներ, համակրանքի ցոյցեր և արտայայտութիւններ ցաւ պիտի պատ-

ճառեն հանգուցեալ ոգւոյն, եթէ ատոնք մնան ցոյցի և խօսքի սահմանին մէջ. որովհետեւ Պօղոս փաշա այնքան համեստ, այնքան խոնարհ և բարի մարդ մըն էր որ չէր սիրեր ձեւերը: Եթէ կը խոստովանինք թէ Պօղոս փաշա հայ ազգին մեծ գուսակներէն մէկն է, եթէ կը հաւատանք թէ խելացի և ազգասէր մարդ մըն էր ան, պէտք է վստահիլ այդ խելքին, պէտք է հետևիլ անոր ազգասիրութեան օրինակին և բուրուիլ Բարեգործականի շուրջ: Ամէն մէկ հայու համար գլխակցական պարտականութիւն մը պէտք է ըլլայ անդամագրուիլ Բարեգործականին, անոր հիմնադրին պէս, և յարգել յիշատակը մեծ հայուն: Բարեգործականը մեր ազգին համար ներքին գործութեան մշտաբուն ազդիւրը պիտի ըլլայ, եթէ հայ ժողովուրդին զաւակները գլխակցութեամբ բուրուին անոր շուրջ և տան, ու կանոնաւորապէս տան, ինչ որ կրնան տալ: Հանգուցեալը այնքան համեստ էր որ չուզէր նոյն իսկ զինքն սիրողներ ու յարգողներ դրամ վատենն ծաղկեփռնելու և ցաւակցական հեռագիրներու, այլ այդ դրամները նուիրեն Նուպարաշէնի. և ես օգտուելով առիթէն կոչ կ'ընեմ Երուսաղէմի հայութեան որ ծաղկի դրամ մը նուիրեն Նուպարաշէնի: Մասնախումբ մը պիտի կազմուի յաջորդ օրերու մէջ հաւաքելու համար ձեր նուէրները ի նպաստ Նուպարաշէնի և ի յիշատակ Մեծ Բարերար Պօղոս փաշա Նուպարի:

Ժառանգաւոր սանունք, նախակրթարանի աղջկունք ազգային երգերով, Տիարք Խնտամեան և Քիւրքճեան իրենց զոյգ ջութակներով, և Տիար Գ. Պարթեան իր մեներգով, գեղարուեստական ընտիր շղթայով մը միացուցին ուղերձներու ընդհատը:

Վերջապէս Տեղապահ Սրբազան Հոգւոցն ըսաւ և Տէրունական ազօթքով փակեց յաւէտ յիշատակելի այս հանդէսը և ժողովուրդը արձակուեցաւ խիստ քաղցր յուշերու ներքեւ:

ԿԻՒԼՊԷՆԿԵԱՆՑ ՅԵՇԱՏԱԿԸ

Հնոց. Դուրեան Սրբազանի կարգադրութեամբ Կիւլպէնկեանց յիշատակին Ս. Պատարագ կը մատուցուի Վարդապետի տօնին, կը կատարուի հոգեհանգստեան պաշտօն, և միաբանութեան կը տրուի հոգեհացի սեղան և ժամուց:

Վարդապետի տօնը Ս. Յակոբի մէջ ճոխացած է տեղական մասնաւոր հանդիսութիւններով: Օրուան պատարագիւն ու հանդիսադիրը պէտք է ըլլայ Ս. Պատրիարքը, որովհետեւ ո՛չ միայն հինգ Տաղաւարներէն մէկն է Փրկչին Այլակերպութիւնը, այլ նաև տօնն է Երուսաղէմի առաջին եպիսկոպոս և Ս. Աթոռիս պաշտպան Տեառնեղբայր Յակոբոս Առաքեալին: Այսօր նաև Ժողովրդ. Վարժարանին ուսանողները և Ընծայարանին Սարկաւազները սուրբ հաղորդութիւն կ'առնեն:

Այս տարի Յուլիս 27, Վարդապետի Կիւլպէնկեանց յիշատակին վրայ կ'աւելնար նաև Ընծայարանի Բարերար Պատրիկ Էֆ. Կիւլպէնկեանի մահուան տխուր յիշատակը:

Պատարագիւն էր Դեր. Մկրտիչ Եպս. Աղանունի, որ իր աւուր պատաճի քարոզին մէջ զրուստեց Կիւլպէնկեան բարեհամբաւ գերդաստանի ազգային և եկեղեցական ծառայութիւնները և երախտագիտութեամբ յիշատակեց ողբացեալ բարերար Պատրիկ Էֆ. Կիւլպէնկեանի յարումը Ս. Աթոռիս և ըրած մեծ ծառայութիւնը, Ընծայարանիս հաստատութեամբ: Օրհնեց բոլոր հանգուցեալ Կիւլպէնկեանց յիշատակները և արեւատութիւն մաղթեց ողջերուն համար:

Պատարագէն ետքը կատարուեցաւ հոգեհանգստեան պաշտօնը Բարգէն Սրբազանի հանդիսադրութեամբ:

Իսկ երեկոյն Միաբանութեան տրուեցաւ հոգեհացի սեղանը, Տեղապահ Դեր. Մեսրոպ Սրբազանի նախագահութեամբ: Այս առթիւ Բարգէն Սրբազան ուղերձ մը ըրաւ, նկարագրելով Կիւլպէնկեան տան առեւտրական աշխարհի մէջ զբաւած գիրքը, անոնց բարեպաշտ և ազգասէր ոգին, որուն հարազատ ցոլացումն էր հանգուցեալ Պատրիկ:

Եթէ, ըսաւ Բարգէն Սրբազան, իմաստ մը ունի Հոգեհացը, ես պիտի ըսէի որ Պա-

տրիկի հոգին է որ մեզ հաւաքած է այսօր այս սեղաններուն շուրջ և մեր հետ է Ընծայարանիս Բարերարը, մանաւանդ իր սաներուն հետ և անոնց միջոցաւ: Բոլոր Հայոց պէս Կիւլպէնկեաններ ալ կը սիրեն Ս. Յակոբը: Անցեալ տարի Փարիզի մէջ Տիար Գալուստ Կիւլպէնկեան ինծի ըսաւ թէ Մատենագարանը շինելէն ետքը ուրիշ բաներ ալ պիտի ընէ: Եւ ասիկա, ըստ իս, կախուած է Միաբանութեան ծառայութեան արժէքէն: Իմ ջերմագին յանձնարարութիւնս այն է մեր նորընծաներուն որ մահու չափ հաւատարիմ ըլլան Սրբոց Յակոբեանց Աթոռին իրենց ծառայութիւններուն մէջ: Պատրիկ Կիւլպէնկեան զրամ տուաւ ծառայութեան այդ արժէքը ստեղծելու համար: Գալուստ Կիւլպէնկեան կրնայ այնչափ տալ որ Ս. Յակոբի զմէքը ոսկիով շինուի: Պէտք է արժեցնել այս բարի տրամադրութիւնները: Եւ ասիկա կախուած է, անգամ մըն ալ չեղտեմ, Միաբանութեան ծառայութեան արժէքէն: Օրհնեալ ըլլայ Կիւլպէնկեանց յիշատակը:

Անդանէն ետքը Տեղապահ Մեսրոպ Սըրբազան կարգաց էջմիածինէն Մատթէոս Արքեպիս. հետաքրքրական մէկ գրութիւնը, որ հրատարակուեցաւ ՍԻՈՆի այս թիւին մէջ, իբրեւ Միաբանութեան ուղղուած պաշտօնագիր, և ապա կատարուեցաւ Հոգեհանգստեան հակիրճ պաշտօն մը. Մկրտիչ Սըրբազան ըսաւ Հոգևոցը, որուն մէջ յիշատակեց Կիւլպէնկեան Պատրիկի հետ Հնդցը. Գէորգ Ե. Կթղկոսը. և Դուրեան Ս. Պատրիարքը: Տէրունական աղօթքով կնքուեցաւ յիշատակելի օրը Վարդապետի տօնախմբութեան:

ԴՈՒՐԵԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Դուրեան Հիմնադրամը առաւելագոյն շահով և ազահով կերպով արդիւնաւորելու համար, նոյն իսկ ողբացեալ Դուրեան Սըրբազանի ողջութեան, այլեւայլ միջոցներ կ'ուսումնասիրուէին:

Դուրեան Յոբելեանի Կեդրոնը. Յանգամաժողովը վերջնական կարգադրութիւն մը ընելու վրայ էր, երբ վրայ հասաւ Սրբազան Յոբելեարին վախճանը: Վերջապէս, Ամերիկայի Դուրեան Յոբելեանի Յանձնաժողովին հետ խորհրդակցելէ ետքը, Կեդրոնական Յանձնաժողովը որոշեց հասութեան

կալուած մը կառուցանել Երուսաղէմի մէջ, Դուրեանաւեկն անունով, և այդ կալուածին զուտ հասոյթը յատկացնել Դուրեան Մատենագարան Խաղաղութան ներքեւ հրատարակելի գիրքերու ծախքին:

Կեդրոնական Յանձնաժողովը պաշտօնապէս գիտում էրաւ Ս. Աթոռի Տնօրէն Ժողովին որ Մեծ-Արտին վրայ գետին մը յատկացնէ հասութեան կալուածը կառուցանելու համար: Տնօրէն Ժողովը սիրով ընդունեցաւ եղած առաջարկը, և նուիրեց արժէքաւոր գետին մը, Ս. Աթոռն ալ մասնակից ըրած ըլլալու համար Դուրեան Հիմնագրամի հանգանակութեան: Մեծ-Արտը Կարկուտեան դատէն շահուած հողամասին առնուն է: Դուրեանաւեկնի համար յատկացուելիք գետինը պիտի ըլլայ ամէնէն բանուկ ճամբուն վրայ: Տնօրէն Ժողովի կողմէն նշուելուած այս գետինին արժէքով, Դուրեան Հիմնագրամին քանակը մեծապէս կ'աճի, և շինուելիք կալուածին զուտ հասոյթն ալ ըստ այնմ կ'աւելնայ:

Դուրեան Յոբելեանի Կեդրոնը. Յանձնաժողովը իր վերջին նիստին մէջ, Օգոստոս 9. ԾԲ. առաւ, երախտագիտութեամբ արձանագրեց Տնօրէն Ժողովին այս փառաւոր նուիրտուութիւնը, և որոշեց հաղորդել զայն Նիւ Եորք, Դուրեան Յոբելեանի Ամերիկայի Յանձնաժողովի Գարտուղարին, Տնօրէն Ժողովի պաշտօնագրին պատճենին հետ:

Դուրեան Հիմնագրամի հաշուոյն կատարուած հանգանակութեան գումարը եղած է 3554 անգլիական ոսկի և մէկ շիլին, որ ի պահ պիտի դրուի Երուսաղէմի Պարքէյզ զրամատունը և հսկիչ Յանձնաժողովի մը միջոցաւ պիտի գործածուի կալուածին շինութեան:

Եւ կալուածին շինութենէն և անոր բերելիք զուտ հասոյթին ճշգումէն ետքն է որ պիտի ձեռնարկուի Դուրեան Մատենագարանի հատորներուն հրատարակութեան: Դուրեան Հիմնագրամի պահպանութեան, շահագործութեան և ատոր զուտ հասոյթին գործածութեան վերաբերեալ Կանոնագիրն ալ խմբագրուած է Բարդէն Սրբազանի կողմէն և ենթարկուած՝ Կեդրոնը. Յանձնաժողովի անդամներուն քննութեան: Ըլլալիք գիտողութիւնները նկատի առնելէ ետքը, Կանոնագիրը պիտի ստանայ իր վերջին ձևը և պիտի դրուի գործադրութեան:

ՆՈՒՆԵՐՆԵՐ

ԳՈՒՐԵԱՆ ՄԱՏՆԱԳՐԱՐԱՆԻ

Գահիրէի Հայուհեաց Միութիւնը կը նը-
ւերէ Սթէյլին 2

Սիրաքիւսէն (Նիւ-Եորք) Պրն. Սեդ-
րակ Ճիկէրճեան՝ երկու օրինակ The New
Reference Atlas of the world, 1929 C. S. Ham-
mond and Company. Inc. New-York, Brook-
lyn-Boston :

Կեսարացի Պ. Յակոբ Ս. Պալլոգճեան
Գահիրէէն, «Յուսարեր»ի Մատենաշարէն
22 կտոր գիրքեր :

1. Վ. Վալդեան. Կարմիր Աստղի սակ,
2. Ա. Ահարոնեան. Կարուսէր,
3. Չուցէրման. Լուսն Զրադացր,
4. Նաւասարդեան. Ինչ չէր եւ ինչ չալիսի
իցի մեր ուղին,
5. » Ն. Յ. Գ. Անկիւր,
6. » Ն. Յ. Գ. Լիկւիդացիան,
7. Տօք. Գասպարեան. Պատմահասարակա-
գիտական խնդիրներ,
8. Վարանդեան. Համայնականութիւն եւ
Համաշխարհային Յեղափոխութիւն,
9. Աղեքսանդր Կուպրին. Կարկեմանե Ա-
պարանջանը,
10. Լեւոնիդ Անպրիյե. Սանմանը ճղրա-
յուսած,
11. Ֆրանգեան. Հայ Հասարակական միսքը,
12. Բաշխի Իշխանեան. Ներսէս ամիս Բօլշե-
ւիկեան բանտում,
13. Ռուբէն. Հայ Թրքական կնիւրը,
14. Ջօլա. Թրեկ Թաքէն,
15. Նժդէհ. Էջեր իմ Օրագրէն,
16. Ֆրանգեան. Հայ միսքը,
17. Յուսարեր Սանմանագրական վէն
18. Նաւասարդեան. Հայաստանի Անկախու-
թիւնը,
19. » Դաւենակցութեան Բա-
ղաական ուղին,
20. Արշակունի. Խորհրդային Իշխանութեան
բնոյթը,
21. Նաւասարդեան. Ընկերակցութիւնը եւ
Դիմոկրատիզմը,
22. Շանթ. Կայսր,

Ս. Աթոռիս Մատենագրարին նուիրուած է
Նալեան Յակոբ պատրիարքի Գարոգիտիքին նօ-
տրգիր զեղեցիկ մէկ ընդօրինակութիւնը ուղղակի

հեղինակին Ձեռագրաց վրայէն : Ձեռագիրը շատ
լաւ պահուած է, եւ Թանկագին յաւելուած մըն է
Մատենագրարին հաւարածոյին վրայ : Հետեւեալ
յիշատակարանը գրուած է նուիրատուութեան առ-
թիւ :

Տիկին Պապրիկ Թերզեան Կոստանդնու-
պոլսցի, զարդա յնակալ ի Գանիրհ, զայս
ձեռագիր մատենա քարոզարոց նուիրհ Մատե-
նագրարին Սրբոց Յակոբեանց Առաքելական
Արտոնոյն Հայոց յերուսաղիմ վասն յիշատակի
վաղամեկիկ որդոյ խորոյ Նշանայ հանգուցեղոյ
աստ ի Գանիրհ. Յամի Տեառն 1930 :

ԳԵՐ. Տ. ԲԱՐԳԵՆ ՍՐԲԱԶԱՆԻ ՄԵԿՆՈՒՄԸ

Ժոն. Վրթ. ի և Ընծայարանի ուսուցիչ
և ՍԻՈՆԻ խմբագրապետ Գեր. Տ. Բարգէն
Եպսկ. Կիւլէսէրեան Օգոստ. 13 ԴՇ. առաու
մեկնեցաւ Ս. Աթոռէս գէպի Անթիլիան-Պէյ-
րութ իր նոր պաշտօնին ձեռնարկելու հա-
մար :

Սրբազանը երուսաղէմը կը թողու՝ վեց
տարուան արգիւնաւոր աշխատանք մը զուլս
հանելէ յետոյ : Ն. Սրբազանութիւնը 1928-ին
կոչուած էր աթոռակցութեան Կիլիկիոյ Վե-
հափառ Կաթողիկոսին կողմէ : Բայց Ն. Ս.
Օծութեան հաճութեամբ չէր ուզած կիսկա-
տար թողուլ իր ստանձնած պատասխանա-
տուութիւնը Ս. Աթոռիս ուսումնական գոր-
ծերուն մէջ : Այժմ Կիւլպէնեան դասարա-
նի շրջանը լրացած է և ուսանողները կու-
սակրօն քահանայութեան ձեռնադրութիւնն
ստացած են, ՍԻՈՆԻ Նոր Շրջանն ալ չորս
տարուան պայծառ կեանքով մը հիմնաւոր-
ուած և արմատացած է արգէն. ուստի Ն.
Սրբազանութիւնը սրտի անգործութեամբ կը
մեկնի Ս. Քաղաքէն՝ իր հետ տանելով միայն
խորունկ վիշտը Դուրեան Սրբազանի մահ-
ուան :

Պատրիարքական Տեղապահ Գեր. Տ.
Մեսրոպ Սրբազանի փափաքով՝ Բարգէն
Սրբազան սպասեց հոս Լոնտոնէ վերադար-
ձին Ս. Աթոռոյս միաբաններէն Տ. Տ. Նորայր
և Տիրան արեղաներուն, և Ժոն. Վրթ. ին
և Ընծայարանի յառաջիկայ տարուան ու-
սումնական նախագիծին պատրաստութեան
գործին մասնակցեցաւ և ՍԻՈՆԻ կանոնա-
ւոր հրատարակութեան համար ալ հարկ
եղած կարգադրութիւնները ըրաւ :

Սրբազանին ի պատիւ ողջերթի թէյա-

ոեղան տրուեցաւ նախ Հ. Բ. Բ. Միութեան երուսաղէմի Մասնաճիւղին կողմէ, Յուլիս 30, ԴՇ. զիւրբ, Բարեկրթականի սրահին մէջ, որուն ներկայ գտնուեցան 70 հրաւիրեալներ: Հանդէսը վարեց տեղւոյս հայ և օտար շրջանակներու մէջ ամէնէն ծանօթ և յարգուած դէմքերէն Բժ. Վահան Գալպեան:

Իսկ Օգոստ. 9-ին, ՇԲ. երեկոյ, բոլորովին մտերմական մթնոլորտի մը մէջ, Աբրազանը հիւրն էր Ժոն. Վրժ. Ի և Ընծայաբանի Տեսչութեան:

Հաւաքոյթը տեղի ունեցաւ Կիւլպէնկեան դասարանին մէջ, ուր Աբրազանը այնքան տարիներ դասախօսած էր: Խօսեցան Գալոցներու նախկին տեսուչ և այժմ Տեղապահ Աբրազան, այժմու տեսուչ Գեր. Տ. Կիւրբղ Վրդ., Վեր. Կանոնիկոս Պրիմէն, նորընծայ արեղաներէն երկուքը, Հոգ. Տ. Տ. Գաւրիէ և Զոհն՝ իրենց ընկերներուն կողմէ, և Ընծայաբանի սարկաւազներէն, Բրշ. Սիմոն սարկաւազ: Ներկայ էին նաև Վեր. Պրիմէնի տիկինը, Դիւանապետ Տիար Կ. Նուրեան, Տիար Լ. Զէնեան, և ուսուցիչ Պ. Տարազեան:

Անկեղծ և երախտադիտական զգացումներ արտայայտուեցան Աբրազան ճամբորդին վեց տարուան Ս. Աթոռոյս մէջ ունեցած ուսումնական արդիւնաշատ գործունէութեան մասին՝ զայն զխնդով զանազան անկիւններէ, վասնզի Աբրազանը աշխատեցաւ իրր խմբադիր, քարոզիչ, ուսուցիչ և զատարարակ՝ իր սաներուն սրտին մօտիկ:

Ամէնէն ետք Աբրազանը հրաժեշտի իր չքնաղ խօսքերով շնորհակալութիւն յայտնեց, պարզեց մեր եկեղեցւոյն այսօրուան վիճակը և ըսաւ. «Ես այնքան չեմ վախճար մարդորոններէ, որոնց հետ ճակատ ճակատի կարելի է մաքառիլ, բայց աւելի վրտանգաւոր են եկեղեցիին մէջ բոյն գրած ներքին թշնամիներ, որոնք եկեղեցիի աւնունով կը խօսին, բայց անոր հիմերը կը փորեն»: Արտայայտ զոչ մը ըրաւ նորընծայ կրօնաւորներուն և յորդորեց որ Աբրոց Յակոբեանց Աթոռին և Ուխտին հաւատարմութեամբ ծառայեն միշտ, մինչեւ իսկ իրենց արեան գնով:

Իր գործակիցներուն և սաներուն տըխրութիւնը ծանր չէ, վասնզի Աբրազանը կիսատ գործ մը չի թողուր իր ետեւ և մահաւանդ աւելի պատասխանատուութիւն պա-

հանջող և աւելի կարեոր ու բարձր գործի մը կը կանչէ զինք Տիրոջ ձայնը:

Գեր. Բարգէն Աբրազանի երուսաղէմի մէջ ունեցած գործունէութեան շուրջ ուրիշ առիթով:

ՊԱՇՏՈՆԱԿԱՆ ԱՅՅԵԼՈՒԹԻՒՆ

Երուսաղէմի Եթովպական նոր Հիւպատոս Մ. Բաղլօ Մէնամէնօ, Յունիս 13, Ուրբ. կէսօրէն առաջ ժամը 11-ին իր առաջին այցելութիւնը տուաւ Պատրիարքարանին և ընդունուեցաւ Պատր. Տեղապահ Գեր. Տ. Մեսրոպ Ս. Եպս. Նշանեանի կողմէ:

Տեղապահ Աբրազանը, երեք օր վերջ, Յունիս 16, ԲՇ., ժամը 10,30-ին հետն ունենալով Հոգ. Տ. Գէորգ Վարդապետ ծանորդները, փոխադարձ այցելութիւն տուաւ Պ. Հիւպատոսին:

Նոյն օրը, կէսօրէն առաջ Նորին Աբրազանութիւնը, Տ. Գէորգ Վարդապետին հետ այցելեց Երուսաղէմի Վսեմ. Մեծ Միւֆթի Էֆէնտիին, և բարի գալուստ մաղթեց Նորին Վսեմութեան՝ Եւրոպայէն վերադարձին առթիւ:

Յուլիս 14, ԲՇ. Ֆոանսայի Ազգային Տօնի առթիւ, Պատր. Տեղապահ Գեր. Տ. Մեսրոպ Աբրազան, հետն ունենալով Դիւանապետ Տիար Կ. Յ. Նուրեանը, առտուն ժամը 11-ին այցելութիւն տուաւ Ֆոանսական Հիւպատոսին և շնորհաւորեց Պ. Ընդհ. Հիւպատոսը:

Պատր. Տեղապահ Գեր. Մեսրոպ Ս. Եպս. Նշանեան, հետն ունենալով Դիւանապետ Տիար Կ. Նուրեանը, Օգոստ. 11, Երկուշաբթի, կէսօրէն առաջ ժամը 11-ին այցելեց, Երուսաղէմի Գերմանական հիւպատոսարանը, և շնորհաւորեց Պ. Ընդհ. Հիւպատոսը, Գերմանիոյ Հանրապետութեան տարեգարձին առթիւ:

ՅԱԼԱԿՅՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՇՆՈՐՀԱՌՈՐՈՒԹԻՒՆ

Յակոբիկ Ասորիներու Պատրիարքը, Ամեն. Տ. Իգնատիոս-Իլիաս Գ., Մուսուլէն Հաղիրան 1 թուակիր արարերէն գրութիւն մը ուղղած է Տեղապահ Մեսրոպ Աբրազանին, որով իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Ամեն. Դուրեան Ս. Պատրիարքի և Ամենայն Հայոց Վեհ. Հայրապետ Գէորգ

ե. վախճանումներուն առթիւ, կը շնորհաւորէ Տեղապար Սրբազանին պաշտօնը և բարեմաղթութիւններ կ'ընէ Հայաստան-եայց եկեղեցւոյ պայծառութեան համար:

Տեղապար Սրբազան Յունիս 16 թուականին անգլիկներէն զրուցեալ մը պատասխանեց Ասորոց Ս. Պատրիարքին, յայտնելով իր և Միաբանութեան շնորհակալութիւնը:

ՊԱՂԵՍԻՆԻ ՀՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԹԱՆԳԱՐԱՆԻՆ ՀԻՄՆԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

Յունիս 19, ԵՇ. կէսօրէն ետքը ժամը 4-ին, Նորին Վսեմութիւն Պաղեստինի Բարձր Բժմիւտէրը կատարեց Երուսաղէմի Հնագիտական Թանգարանին հիմնարկութիւնը: Ըստ հրաւերի Նորին Վսեմութեան, սոյն հանդէսին ներկայ գտնուեցաւ Պատր. Տեղապար Գեր. Տ. Մեսրոպ Սրբազան, իր հետն ունենալով Հոգ. Տ. Կիւրեղ Վարդապետ Իսրայէլեանը:

«ԼԱՅԻ ՊԱՏ»ԻՆ ՔՆՆԻՉ ՅԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎԸ
Ս. ՅԱԿՈԲԻ ՄԷՅ

Յունիս 28, ԵՖ. կէսօրէն ետքը ժամը 4-ին, Երուսաղէմի Կառավարիչ Վսեմ. Բիթ Բօշի առաջնորդութեամբ Ս. Յակոբ այցելեցին՝ Ազգերու Դաշնակցութեան ժողովին կողմէ Լացի Պատին խնդիրը քննելու համար Երուսաղէմ եկող Քննիչ Յանձնախումբին անդամները, մօտէն տեսնելու փափաքով այս պատմական հաստատութիւնը:

Քննիչ Յանձնախումբի անդամներն են. Նախագահ՝ Շուէտացի Վսեմ. Լօֆքընէ, (Շուէտական Կառավարութեան նախկին Առտաքին Գործոց Նախար), Զուիցերացի Վսեմ. Զարլս Պարտէ (յայտնի Իրաւագէտ և Նախագահ Աւստրօ-Ռումանական Իրաւաբարական Խառն Դատարանի) և Հոլանտացի Վսեմ. Ս. Ժ. Վանքէմընէ (անգամ Հոլանտական Խորհրդարանի և նախկին Կառավարիչ Սոււմաթրայի):

Պատր. Տեղապար Գեր. Տ. Մեսրոպ Սրբազանի կողմէ ընդունուեցան Վսեմ. այցելուները Պատրիարքարանիս Դահլիճին մէջ և մեծարուեցան թէյյառեղանով: Ապա պատեցան Պատրիարքարանը և առաջնորդուեցան Ս. Յակոբայ Տաճարը, ուր Տեղապար Սրբազանը ցոյց տուաւ անոնց Հայ

եկեղեցական հին գեղարուեստի ընտիր և գեղեցիկ նմուշներ: Վսեմ. այցելուներ շատ զոն տպաւորութիւն մը կրեցին այս այցելութենէն և շնորհակալութիւն յայտնեցին Տեղապար Սրբազան Հօր, իրենց հանդէպ ցոյց տրուած ընդունելութեան համար: Նաև իրենց հիացումը արտայայտեցին Հայ Գեղարուեստի նրբութեան մասին, որ զմայլելի յայտնութիւն մը եղած էր իրենց համար, և փափաք յայտնեցին դարձեալ գալ Ս. Յակոբ ըմբռնելու համար հայ գեղարուեստի վայելքը:

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՐԻԱՐԷԻ ԴԱՄԲԱՆԸ

Պարագաներու բերմունքով մինչև այս տարի կարելի էր եղած վայելուչ դամբարան մը շինել տալ Ս. Աթոռոյս Դահալալ Երջանկայիշատակ Վեհապետան Յարութիւն Ս. Պատրիարքի գերեզմանին վրայ: Անցեալ տարուան վերջը ձեռնարկուեցաւ այս գործին. պէտք եղած սպիտակ մարմարները բերուեցան Խալիլայէն, և Անթէպցի քարակոփ ուստա Յովհաննէս Ժիվէլեկեան հրաւիրուեցաւ Դահլիճէն, որ կուց կոփեց վայելչակերտ գործ մը, ձուռնաւ, յարեւմտեան Կիրակոս պատրիարքի դամբարանին, միայն տնկէ քիչ մը փոքր ծաւալով, պառնաճեցնելու համար զիրքին անձկութեան:

Տապանաքարին վրայ քանդակուեցան հետեւեալ տողերը, Թորգոմ Սրբազանի գրչէն:

Տ. Տ. ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԱՐՔԵՊՍ. ՎԵՀԱՊԵՏԵԱՆ
ԱԶԳԱՍԷՐ ՊԱՏՐԻԱՐԷ Ս. ԵՐՈՒՍԱԼԷՄԻ

ՅԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՐՀԻՆ ԲՈՂԲՈՋԵԱԼ ՏՈՒՆԿ ՍԱ ԲԱՐԻ,
ԵԿԸ ԸՋՊԵՏՈՒՆՆԸ ԸՆԾԱՅԵԼ ՔՐԻՍՏՈՍԱԿՐՈՆ ՏԱՃԱՐԻ,
Ի ԳԱՒԱՌԻՆ ԲԱՐՁՐ ՇԱՅՈՑ ԵԿԱՑ ՇՈՎԻՒ ՆԱՍ ԸՆՏԻՐ,
ԵՒ ԱՊԱ ԶԱՍՍ ՔԱՍԵԼԻ ՄԻ ՊԱՏՐԻԱՐԷ ՔԱՋ ԱՆՁԸՆԴԻՐ՝
ՆԸԻՒՐԱԿԱՆ ԱՅՈՒՌՈՅ ՏԱՆԸՍ ՍԸՐԲՈՑ ՅԱԿՈԲԵԱՆՑ,
ՈՐ ՅԻՒՐ ԱՌՈՒՐՍԸ ՓԱՌՈՔ ՊԱՅՄԱՆԱՅՐ ԳԵՐԱԶԱՆՑ:

ԸՆԴ ՅՈՒՐՏ ԵՐԻՄԱՍՍ ԱՍԵՆ ՄԻՆՁ ԱՐԴ
ՄԱՐՄԻՆ Ի ՀՈՂ ԴԱՌՆԱՅ ՅԱԷՏ,
ՅԵՐԿԵՑ ԽՈՐԱՆԱՆ ԼՈՒՍԱԶԱՐԴ
ԽԱՅՏԱՅ ՇՈԳԻՆ ԵՐԱՆԱԷՏ:

ՄԵԵԱԼ 1817 ԳԶ. 1889 — 1910 ՀՈԿՏՄ. 4.

Վեհապետեան Յարութիւն Սրբազանը Ս. Աթոռիս բազմերախտ և բազմայիշատակ պատրիարքներէն է. իր անձնական բոլոր հարստութիւնը յատկացուցած է երուսաղէմի և եաֆայի մէջ հասութարեր կալուածներու, որոնք կարեւոր ազրիւրն են Ս. Աթոռիս այսօրուան եկամուտներուն:

Այն մեծ կալուածը, որ կառուցուած է երուսաղէմի մէջ եաֆա պողոտային վրայ, հանգուցեալ Դուրեան Սրբազան կոչեց Վեհապետ, ինչպէս որ Պարոնտէրի Զիթաստանին մէջ շինուած Հովոցը անուանեց ՏիրԱճէն:

Տեղապահ Սրբազանի կարգադրութեամբ հանդիսաւոր պատարագ և հոգեհանգրտեան պաշտօն կատարուեցաւ Ս. Փրկիչ, Յունիս 29, Կիրակի առաւել և չքեղ հանգիսաւորութեամբ տեղի ունեցաւ բացումը գեղակերտ դամբանին:

Գեր. Մկրտիչ Եպս. իր աւուր պատշաճի քարոզին մէջ կենսադրութիւնը բրաւ մեծանուն պատրիարքին և պանծացուց անոր մատուցած ծառայութիւնը Հայ. եկեղեցւոյ և մասնաւորապէս Ս. Աթոռիս, իր բարոյական և նիւթական արժէքներով:

Ս. Պատարագի աւարտումէն ետքը հոգեհանգստեան պաշտօնը կատարուեցաւ սուրբակի նորակերտ դամբարանին վրայ, նախագահութեամբ Տ. Մկրտիչ Սրբազանին:

Տեղապահ Մեսրոպ Սրբազան վերցուց ծածկոցը տապանաքարին վրայէն, և բոլոր Միաբանութիւնը և ժողովուրդը յարգանքի առջանցք մը բրին Վեհապետեանի շիրիմին շուրջ:

Յիշատակն արդարոց օրհնութեամբ եղիցի:

ԴՊՐՈՅՆԵՐՈՒ ՏԵՍՉՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պատրիարքական Տեղապահ Գեր. Տ. Մեսրոպ Եպս. Նշանեան, որ քսան տարիներէ ի վեր կը վարէր Դպրոցներու Տեսչութեան պաշտօնը, իր հետգհեաճ ծանրացող գրադումներուն պատճառաւ հրաժարեցաւ անկէ, և Տնօրէն ժողովը իր Յունիս 30-ի Նիստին մէջ նոյն պաշտօնը յանձնեց Հոգ. Տ. Կիւրեղ Վարդապետ Իսրայէլեանի, որ արդէն իրրեւ Փոխ-Տե-

սուչ և աջ բազուկը Մեսրոպ Սրբազանին, մեծ հոգածութեամբ և աշակրջութեամբ ծառայած է Ս. Յակոբի կրթական յարկին, որ միանդամայն տունն է ուսանողներուն:

Հայր Կիւրեղ Ս. Աթոռիս անձնուէր Միաբաններէն է, ճշդապահ և անխոնջ, և փափաքող ներքին բարեկարգութեան, և վստահ ենք որ իր գործունէութենէն աւելի ևս պիտի օգտուին Դպրոցները:

ԳԵՐ. ՇԱՀԷՆ ՎԱՐԴԱՊԵՏ

Անթիլիասի Դպրոցին Վերատեսուչ Գեր. Շահէ Մ. Վ. Դասպարեան, որ Յունիս 17-22 երուսաղէմ անցուց, Յունիս 20 Կիր. առաւել հոգեւունչ քարոզ մը տուաւ Սրբոց Յակոբեանց Տաճարին մէջ: Սոսեցաւ այս հաստատութեան կատարած և կատարելիք զերին վրայ, Դուրեանի դրած սկզբունքով և կերպով. շատ ցաւ յայտնեց որ ողջ չը գտաւ իր սիրելի և մեծանուն Ուսուցիչը, և շնորհակալութիւն յայտնեց Միաբանութեան, որ կարելի եղած զոհողութիւնները բրած է Դուրեան Սրբազանի հիւանդութեան գէմ կուսկու համար:

Շահէ Վարդապետ, որ Հայ եկեղեցւոյ քաջախօս քարոզիչներէն է, շատ ազդուած էր Դուրեան Սրբազանի մահէն. յաճախ փղձկումներ ունեցաւ Դուրեանի վրայ խօսելու առեն, նորընծաներ քառասունքի մէջ էին զեւ, այցելեց անոնց քանի մը անգամ, և իր եղբայրական խորհուրդներն ու փորձառութեան խրատները տուաւ անոնց և ողջագործանքով բաժնուեցաւ անոնցմէ:

Շահէ Վարդապետ շատ սիրեց երուսաղէմը, Ս. Յակոբը, և ոգեւորուած մեկնեցաւ գէպի Պերութ:

ՎԵՐԱԴԱՐՁ ԱՆԳԼԻԱՅԷՆ

Ս. Աթոռիս նորընծայ Միաբաններէն Հ. Նորայր Պողարեան և Հ. Տիրան Ներսեան, որ երկու տարիէ ի վեր Անգլիա կը գտնուէին, իրենց ուսումը կատարելագործելու համար, վերադարձան երուսաղէմ, Յունիս 30, ԴՇ. առաւել, եզրպատասի գիծով: Դպրոցներու Տեսուչ Հայր Կիւրեղ և նորընծայ կերպաներ կայարան գացին գիրենք զիմաւորելու, և Ս. Յակոբ մօտեկէ յառաջ ուղղուեցան Ս. Փրկիչ, այցելելու համար իրենց սիրելի ուսուցչին և հոգեւոր

ծնողին Դուրեան Արբաղանի գերեզմանին:

Երկու երիտասարդ հոգևորականներ Անգլիոյ մէջ իրենց առաջին տարին անցուցին Միլֆորտի (Մանէշսթրի մօտ) Ս. Յարութիւն Գօլէճին մէջ, որ վանական կարգուկանոնի տակ է. իսկ իրենց երկրորդ տարին անցուցին Լոնտոնի Քինկ Գօլէճի Աստուածաբանական ճիւղին մէջ: Այս երկու տարիները մեծապէս օգտակար եղած են իրենց զարգացման տեսակէտէն, և իրենց ծանօթութիւնը անգլիական կեանքին և կենցաղին, ինչպէս նաև իրենց այցելութիւնը Եւրոպիոյ գեղարուեստի և գիտութեան քանի մը գլխաւոր քաղաքներուն, Փարիզ, Պերլին, Վիեննա, Վիեննաիկ, Հոռմ, և Պրինտիպի զիծով Եզրպատոս, լաւագոյն տոնթներ եղած են իրենց աշխարհածանօթութիւնը ընդլայնելու կողմէն: Հ. Նորայրով և Հ. Տիրանով՝ երկու թանկագին, թարմ, կորովի և քրիստոնէական տեսլիներով օժտուած ոյժեր կ'աւելնան ժառանգաւորաց Վարժարանի և Ընծայարանի ուսուցչական մարմնի վրայ, յառաջիկայ դպրոցական նոր շրջանի մէջ, շարունակելու համար Դուրեան Արբաղանի օրով սկսուած դպրոցական աշխատութիւնը:

ՄԵԿՆՈՒՄ

Տիար Լեւոն Զէնեան, որ Մայիս 17-էն ի վեր Երուսաղէմ եկած էր Բարզէն Արքեպանի ուղղութեան տակ աշխատելու համար, Օգոստոս 13-ին մեկնեցաւ զէպի Հուլէպ, Պերութի ճամբով, մինչև Պերութ ուղեկցելով Բարզէն Արքեպանի:

Զէնեան գրեթէ երեք ամիս մնաց Ս. Յակոբի մէջ, ներկայ գտնուեցաւ Ընծայարանի դասախօսութիւններուն, Տեղապահ Արբաղանի կարգադրութեամբ վերաբեկու առաւ և մասնակցեցաւ ժամերգութեանց ժառանգաւորներու հետ, և հետաքրքրութեամբ սկսաւ ուսումնասիրել զբարբրը:

Զէնեան սիրուեցաւ Ս. Յակոբի Միաբանութեան կողմէն և մասնաւոր համակրանքը վայելեց Գեր. Տեղապահ Արբաղանին իր փայլուն ընդունակութիւններուն, եկեղեցասիրութեան և համեստութեան համար:

Վստահ ենք որ Ս. Յակոբի մէջ ձեռք բերած փորձութիւնները մեծապէս օգտակար պիտի ըլլան իրեն՝ կիրակնօրեայ Դպրոցներու կազմակերպութեան:

ՀՕՄՍԻ ՔԱՀԱՆԱՅԱՅՈՒՆ

Բրչն. Սարկաւազ Եղուարդ Ոսկերիչեան, Հալէպի Առաջնորդ Գեր. Արտաւազդ Եպիսկոպոսին յանձնարարութեամբ, Ս. Յակոբ հասաւ Յուլիս 5, ՇԲ., մարդուելու համար եկեղեցական արարողութիւններու մէջ: Եղուարդ Արկղ. բնիկ Զէյթունցի է եւ 17 տարուան ուսուցիչ՝ ազգային վարժարաններու մէջ: Մինչև և Սեպտեմբերի վերջը պիտի մնայ հոս և ապա Հալէպ երթալով Քահանայ պիտի ձեռնադրուի՝ հովուելու համար Հոմսի, և ի հարկին Համայի հայ գաղութները, և միանգամայն ուսուցիչը պիտի ըլլայ Հոմսի դպրոցին:

ԷԶՄԻԱՄԻՆ ԵՐԹԱԼԻԲ

ՊԱՏԳԱՄԱՌՈՂՆԵՐՈՒ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ

Ս. Աթոռոյս Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը Օգոստ. 16-ին Տեղապահ Տ. Միսրոպ Եպս. Նախագահութեամբ նիստ գումարեց պատրիարքարանի դահլիճին մէջ և Գերագոյն Հոգեւոր Խորհուրդէն հասած նոր հրահանգին համաձայն Ս. Էջմիածնի մէջ գումարուելիք Ազգային-Եկեղեցական Ժողովին մասնակցելու համար՝ ձայներու մեծամասնութեամբ Երուսաղէմի Միաբանութեան ներկայացուցիչ ընտրեց Կ. Պոլսի Երուսաղէմի պատրիարքական փոխանորդ Գեր. Տ. Սմբատ Եպս. Գաղաղեանը:

Տեղապահ Արբաղանի ալ իր ձայնը տուած էր որդէն Տ. Սմբատ Եպս. ին, նըկատելով թէ իր պաշտօնին բերմամբ պիտի չկրնայ հեռանալ Երուսաղէմէն: Իսկ Տ. Մկրտիչ Եպս. Աղաւնունի և Տ. Մատթէոս Եպս. Գայրզճեան, որոնք նոյնպէս առանձին առանձին հրաւիրագրեր ընդունած են, ծերութեան և տկարութեան պատճառաւ անկարող ըլլալով կատարել այդ երկարատե ուղևորութիւնը մինչև Ս. Էջմիածին, իրենց ձայները տուին Գեր. Հոգեւոր Խորհուրդի անդամ Տ. Տ. Գարեգին և Բագրատ Արքեպիսկոպոսներուն:

Յառաջիկայ Հոկտ. 26-ին Ս. Էջմիածնի մէջ կատարուելիք Հայրապետական ընտրութեան մասին Գերագոյն Հոգեւոր Խոր-

հուրդէն ստացուած պաշտօնադրին համաձայն, ձեռնարկուեցաւ Երուսաղէմի Պատրիարքութեան շրջանի Հայ ժողովուրդը ներկայացնելիք աշխարհական պատգամաւորի ընտրութեան:

Հստայամ, Պատր. Տեղապահ Գեր. Տ. Մեսրոպ Ս. Եպս. Նշանեանի կողմանէ հրահանգներ տրուեցան Պաղեստինեան Թեմերուն (Բեթղէհէմ, Եաֆա-Ռեմէ, Հայֆա և Անդր-Յորդանան):

Օգոստոս 17, Կիրակի, Ժամը 9,30ին, Ժառանգաւորաց Վարժարանի սրահին մէջ Գեր. Տ. Մկրտիչ Ս. Եպս. Աղաւեսունիի նախագահութեամբ կատարուեցաւ ընտրութիւնը Երուսաղէմի Հայ ժողովրդեան Պատուիրակին: Ներկայից քուէներու առաւելութեամբ ընտրուեցաւ Երուսաղէմացի Ազն. Տիար Ղազարոս Մերկերեան:

Պաղեստինի միւս Թեմերէն ընտրուած պատուիրակներն են՝ Տիար Գառնիկ Պանգլեան՝ Բեթղէհէմէն, Տիար Գարեգին Թաղէսեան՝ Եաֆայէն, Տիար Սարգիս Տէր Մովսէսեան՝ Հայֆայէն և Տիար Գրիգոր Մխալեան՝ Անդր-Յորդանանէն: Ասոնք Տեղապահ Սրբազանի նախագահութեամբ ժողով պիտի գումարեն ընտրելու համար Երուսաղէմի Պատրիարքութեան շրջանի աշխարհական Պատգամաւորը:

Հալէպ. 17 Մարտ 1930

Կարողիկոսութիւն Հայոց Կիլիկիոյ

Համար 2392-10

Ամենապատիւ

Տ. Տ. Եղիշէ Ս. Արքեպս. Դուբեան

Պատրիարք Հայոց

ԵՐՈՍՏԱՆԻՍ

Օրհնութեամբ և շնորհակալութեամբ ստացեր էինք Ձերդ Սրբաղնութեան Համար 9544-17 և փետրուար 14 գթալիբ ու նպատարեր — Հարիւր քսան և ութը Անգ. Լիբա — գրութիւնը: Զէքը յանձնած էինք փետրուար 21ին նորեկ բռնազաղկիբուս Բիւնմակալ Մարմնոյն Դանձապահ Տիար Արմէն Մաղլուեանին:

Վերջերս ալ ստացանք Ձեր Սրբաղնութեան երկրորդ նամակը Համար 9620-17 ու Մարտ 11, 53 սթէլլին 15 Շիլլինի չէքով, հանգանակութեան ցանկերով ու հաշուեցոյցով: Զէքը յանձնեցինք Մարտ 15ին ու կրկին գումարներու 181 Սթէլլին ու 15 Շիլլին ստացագրերը կը ներժակենք:

Ուրախութեան արտասուքներով կ'օրհնենք Հանգանակիչ երկուս Խումրիբը: Կ'օրհնենք զբրամական ու զգնտեղէնի նուիրատուք: Մեզի հետ հազարաւորներ կ'աղօթեն Ձեր պատուական կենաց, ու Միարանութեան դարուցի դարս բարգաւաճ յարատեւութեան համար:

Սուբիոյ ու Լիբանանի հանգանակութիւններէն՝ Պաղեստինի հանգանակութիւնը զուարթառատն է, իրեկ ապացոյց սիրոյ ու խաղաղութեան հողամասին մէջ ապրողներուն եղբայրութեան զեղումին:

Պարգևատուն Աստուած վարձահատոյց ըլլայ իր կատարեալ պարգևներով:

Եղբայրական սիրոյ ողջագուրմամբ

Մնամ Ազօթաբար

(Ստորագրութիւն)

ՍԱՀԱԿ Բ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ ԿԻԼԻԿԻՈՅ

Հ Ա Շ Ո Ւ Ե Յ Ո Յ Ց

Սիւրիոյ ճարկ Հայ զաղարկանաց ի նպաստ Պաղեստինի մէջ կասաբուած հանգանակութեան

Մ Ո Ւ Տ Ք

ԱՐԴԵՒՆԵ ԵՐՈՍՏԱՆԵՍԻ ՀԱՆԳԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

Լիբա Պաղ. Միլս

Վանքարնակներու Յանձնաժողովին միջոցաւ Միարանութիւնէն և Վանուցս մէջ բնակող ազգայիններէն հանգանակուած, ըստ Տումարի	36,745
Տիկնանց Օժանդակ Մասնախումբի ձեռամբ հանգանակուած	7,180
	43,925

Քաղաքանակներու Յանձնաժողովին միջոցաւ հանգանակուած, ըստ Տումարի	23,270
Երուսաղէմի ՀԱՅԳԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ միջոցաւ հանգանակուած, ըստ ցուցակի	5,470
Երուսաղէմի Զէթ-Ռիւնի ՀԱՅՐԵՆԱԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ սարքուած Թատերական ներկայացումի արդիւնքէն	2,500
Երուսաղէմի ՄԱՐԱՇԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ միջոցաւ հանգանակուած ըստ ցուցակի	9,000
Երուսաղէմ, ՕՐ. ՇԷՆԷԼԼԻԲԷՆ ղրկուած	1,500
	85,665

Բեթղէշէ-Մի մէջ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքը	15,200
Ռէ-Միլլի մէջ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքը	2,650
ԵԱՅԱՅԻ մէջ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքը	41,600
ԿԱԶԱՅԻ մէջ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքը	2,500
ՀԱՅՅԱՅԻ ԵՒ ՇԷՆԱԿԱՅԻՅ մէջ կատարուած հանգանակութեան արդիւնքը	38,260

Ընդհանուր գումար 185,875

Ե Լ Ք

Լիւրս Պաղ. Միլս

Հանդերձեղէն հաւարող Տիկնանց Օժանդակ Մասնախումբին արուարձանները շրջելու օթոյի ծախք	1,000
Հաւարուած լաթերուն 6 հակերը կապելու համար եղած ծախքերը	2,925
Ն. Օժ. Կիլիկիոյ Ս. Կաթողիկոսին զրկուած 2 շէրերուն ծախքը	0 200
	4,125
14 Փետր. 1930ին Ն. Օժ. Կիլիկիոյ Ս. Կա- թողիկոսին զրկուած, Թ. 202397 Ձէրով, 128 Սթէրլին	128,000
10 Մարտ 1930ին Նորին, Օժուքեան զըր- կուած, Թ. 202568 Ձէրով, 53 Սթէրլին եւ 15 Շիլլին	53,750

Ընդհանուր գումար 185,875

Ի Դիւանէ Հաշուակալութեան

Տեսուչ Ելեւստից

ՄԱՏԹԷՈՍ ԵՊՍ. ԴԱՅԼԴՃԱՆ

1930 Մարտ 10

Երուսաղէմ

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ. — Տիկնանց Մասնախումբին մի-
ջոցաւ վանքարեան եւ բաղարարեան բարեփոխու-
ման արդիւններէն հաւարուած է 6 հակ զործածուած
զգեստեղէններ, որոնք զրկուեցան Հալէպի Ազգ.
Առաջնորդարանին:

Նոյնպէս, բաղարար սզգայիներէն Լուսանկա-
րիչ Տիար Յովհաննէս Կ. Գրիգորեան, օտարներէն
հաւարած է զործածուած հանդերձեղէններ: Ասոնք
ալ 3-անուկով զրկուած են Հալէպի Ազգ. Առաջ-
նորդարանը, յատկացուելու համար նորեկ հայ զաղ-
թականներու պիտոյից:

Հեռագիրներ՝ որոնք բաւուած են Տեղապահ Սրբ-
բազանին կողմէ՝ Քէնքրպրիի Արքեպիսկոպոսին՝ իր
նախորդին մահուան. Յովակիմեան Սրբազանին՝ Յո-
սէօնի շնորհաւորութեան. Տիար Պատրիկ Կիլիկեցիեա-
նի՝ իւրանուն սանեբու ձեռնադրութեան համար. եւ Յայն
Բարեբաթին մահուան առիթով՝ ցուակցականք ուղղեալ
Լոսնոն համգուցեալի ողջոյն Տիար Ներսէսի եւ Նիս-
Եոթի համգուցեալի եղբօր Տիար Յարութիւնի:

Jerusalem, 28th May, 1930

ARCHBISHOP OF CANTERBURY
LONDON

Locum Tenens Armenian Patriarchate Je-
rusalem presents profound condolences in his
name and congregation and Armenians of Pa-
lestine for sad bereavement felt on the death of
saintly Lord Davidson Archbishop Canterbury.

Locum Tenens
BISHOP MESROB

Jerusalem, le 7 Juin, 1930

EMINENCE ARCHEVEQUE
STEPANNOS HOVAGUIMIAN
12, Rue Pirotzka
SOFIA

Au nom Congregation felicitons avec joie
votre Jubilee Diamant. Souhaitons viallisse heu-
reuse pleine santé pour pouvoir longtemps servir
Eglise à laquelle vous avez voué soixante an-
nées fécondes.

Locum Tenens
EVÊQUE MESROB

Jerusalem, le 22/6/1930

GULBROCO. LONDON

Deep sorrow sad condolences loss great
national Benefactor your father learnt by Con-
stantinople newspapers.

Locum Tenens
BISHOP MESROB

Jerusalem, le 22/6/30

GULBENKIAN NEW YORK

Profonde douleur condoléances attristées
mort grand bienfaiteur national Badrik Effendi
apprise par journaux Constantinople.

Locum Tenens
EVÊQUE MESROB

Jerusalem, 11/6/930

GULBENKIAN NEW YORK

Huit des diacres classe Gulbenkian seront
sacrés vartabeds dimanche 22 courant. A cette
occasion anticipons nos sincères félicitations pour
œuvres très méritoire vous avez accomplie en
dotant Eglise arménienne de huit nouveaux
dignes prelat. Prions pour votre santé pros-
perité et famille

Locum Tenens
EVÊQUE MESROB